

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

nr 5

maj 1968

pris 2:—

Märket för köptrygghet i Konsum och Domus

**Många talar idag
på konsumenternas vägnar.
Med större eller mindre rätt.
Bakom Konsum står
1,3 miljon medlemshushåll
– frivilligt anslutna.**

Ojämn inkomstfördelning

är ett samtalsämne med många aspekter. Fattiga och rika finns också i dagens samhälle. Även om fattigdomen på gator och vägar inte direkt sticker folk i ögonen.

Den statliga låg- inkomstutredningen arbetar

med en kartläggning för att analysera de ekonomiska och sociala klyftorna i Sverige. Det första delbetänkandet har redan annonserats — det lär ska komma i höst.

Vilka som hör hemma i låg- inkomstgrupperna

har redan bitvis avslöjats i en del uppgifter ur det ännu inte färdigställda utredningsmaterialet. Sjukligheten är högre ju lägre inkomsten är. Otillräckliga sysselsättningsmöjligheter, låg bostadsstandard, torftig kultur- och fritidsstandard — om allt detta mera redan i höst!

Status

Ägare: Riksförbundet
för Hjärt- och Lungsjuka

Kontrollmärke
lagligen skyddat

nr 5 1968 maj årgång 31

SOCIALVÅRD · SOCIALMEDICIN · DE HANDIKAPPADE

Vid 30-årsstrecket

Årsdagar skall "hugfästas", en regel vi lärt oss om både människor och andra ting. Det kan gälla krig, fred, byggnader, kanaler och mycket annat. Tidningar och tidskrifter finns också med på tidspyramidens strecktavlor. Status första nummer kom fram ur trycksvärtans födslovändor i maj 1938. Det var ett vårbarn och ett optimistiskt sådant i all sin svaghet. Tidskriften skulle vara banerförare för lungsjuka människor. På ett tidningsmässigt acceptabelt sätt; ingen snyftpropaganda utan klara signaler om vad som borde göras ute i samhället för sjuka och bräckliga människor. Det handikappvänliga samhället fanns redan då i vår programskrivning, fast ordet handikappad först åtskilliga år senare blev införlivat med svenskt språkbruk, ett ord som i dessa yttersta dagar kombineras ihop med en serie åtgärder av olika slag.

Status och förbundet var ett. De lungsjukas riksförbund, slutgiltigt konstituerat 1939, var en fortsättning på Eftervårdskommittén, som hade tidskriften som språkrör från starten, dvs. från dess första nummer i maj 1938. Vi står vid åldersstreckens tavla och vi tycker att 30 år i och för sig inte är så värst mycket. Men ser vi på innehållet, utvecklingen inom vårt samhälle, ifråga om medicinska framsteg för sjukdomsbekämpandet, inom sociallagstiftningen — hela vårdapparatens tillväxt — arbetsmarknadspolitiken, arbetsvård etc: Ja, då är det sannerligen en 30-årsperiod med mycken utveckling i socialsverige.

Många av de som var med "på den tiden" är borta. Ingen av de ursprungliga stiftarna av tidskriften finns längre med i det aktiva förbundsarbetet, dvs. inom det nuvarande Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka. Även det förhållandet är i viss mån kännetecknande för den utveckling som skett, inte minst ifråga om effektiv medicinsk behandling av sjukdomen tuberkulos. Historien om Status är i mycket en tuberkulosvårdens historia, sedd ur de sjukdomsdrabbades egen synvinkel, kanske en smula "ovetenskaplig" för historieskrivare av facket. Vi tror dock att även dessa fackmän skulle ha åtskilligt att hämta ur de Statusexemplar, som finns bevarade genom åren.

Status tillkom dock inte för historieskrivarnas sysselsättning — utan för de sjukas! Att söka jobb för en f.d. sanatoriepatient i det året 1938 på den svenska arbetsmarknaden var något av ett äventyr, som många av de som sitter illa i kläm i det "friställnings-samhälle" vi idag upplever, fått en bister historisk påminnelse om. Problemen ändras från tid till annan, men den överårige, som har svårt att bryta upp och omplanteras, har skyfflats ut med ett permitteringsbeslut av företagsledningen, är ändå på något sätt närbesläktat med många anonyma tbc-patienter, tidigare utan chans på arbetsmarknaden.

Hur många det var som aldrig fick den där chansen till ett hyggligare liv, hur de själva och deras familjer våldades i bostadsbe-

kymmer, arbetslöshet och allmän nedklassning på den sociala behovsskalan, vet vi inte. Inga statistiker och sociologer torde klara ut de begreppen — det finns så många andra uppgifter som tränger på. Vi får väl hoppas att vårt riksförbund och Status får fortsätta att vara en ropande röst. Att vi för de hjärtsjuka, liksom för de lungsjuka, får söka finna så handfasta argument för handling att bot och bättring kan åstadkommas också på det sociala fältet. Att medicinen ligger åtskilligt före, med både operationsknivar och kemiska preparat av olika slag, har vi lärt oss, inte minst detta sista år. Vi hyllar våra läkare för deras insatser och hoppas att den sociala återställningsprocessen för de sjuka — sedan de räddats till livet och lappats ihop av kirurger och medicinare — skall uppmärksammas mera. Låt oss understrika här, att på nästa etapp ovanför 30-årsstrecket finns mycket kvar för Status — inte minst ifråga om att aktualisera ett stabilt socialt rehabiliteringsprogram för våra största sjukdomsgrupper, de hjärt-kärlsjuka och lungsjuka sammantaget.

Vid 30-årsstrecket finns också skuggan av en annan död än den vi vanligen tänker på. Inte bara människor utan också tidningar och tidskrifter kan drabbas av död — och även bristande resurser att kunna utvecklas på rätt sätt. För en tidskrift som denna bör vi dock först och främst tacka alla som hjälpt till att hålla oss vid liv: våra läsare, lösnummerköpare, annonsörer, gynnare och prenumeranter landet runt. Någon kanske vill tillägga att levnadsvillkoren för tidningarna är nästan hårdare än för

Idrott och rörelseterapi inom invärtesmedicinen

Handikappidrotten går framåt och det är bara att önska god fortsättning. Och den välgångsönsknigen bör särskilt gälla grupper som ännu inte kommit med på allvar i idrotts- och motionsaktiviteterna.

Inom invärtesmedicinen — och till det området hör hjärt- och lungsjuka — gäller det att finna vägar för lämpliga idrottsformer, som inte stimulerar till "rekordprestationer" utöver vad hälsa och krafter tillåter i varje enskilt fall.

Motionsgymnastik har en längre tid praktiserats inom vår lokalförening för hjärt-

lungsjuka i Stockholm. Verksamheten står givetvis under ledning av legitimerad sjukgymnast med vilken vi haft möjlighet att utbyta synpunkter. På Södersjukhuset arbetar man intensivt för att få fram lämpliga rörelse- och idrottsformer. Den medicinska övervakningen synes vara ett viktigt kapitel inom invärtesmedicinen. En intressant redogörelse från Göteborg visar fortsatta idrottsaktiviteter hos de hjärt-lungsjuka. I huvudsak rör det sig även här om s.k. motionsgymnastik. Vissa idrottsformer redovisas under rubrikerna "blandade handikapp". Motions- och rörelseterapi bör tas upp i första hand till debatt med medicinskt sakkunniga inom vårt riksförbunds föreningar.

människorna idag. Vi ska inte här gå in på tidningsdödens problematik. Vi har heller inte i detta nummer sökt fånga den kör av hyllningsröster, som är nästan obligatorisk då en milstolpe skall begås inom människo- och tidningsvärlden. Men vi har ändå, på vårt sätt, i några avsnitt, sökt hugfästa minnet genom de trettio åren. Tack alla Status-vänner för den gångna tiden och vi hoppas på förtroende och en välvilja även sedan vi passerat 30-årsstrecket!

Sixten Hammarberg

TÄNK PÅ
HJÄRT- OCH LUNGSJUKAS
BLOMSTERFOND

Postgiro 95 00 11

Status

Organ för Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka

Ansv. utg.: **Einar Hiller**

Redaktör: **Sixten Hammarberg**

Red.: David Bagares Gata 3, 1 tr., Sthlm C

Telefon: 08/20 09 23, 20 09 24

Postadr.: Box 3196, 103 63 Stockholm 3

Postgiro: 95 00 11

Omslagets sista sida ..... kr 600:—
 1/1 sida = 180 × 260 mm ..... " 500:—
 1/2 sida = 180 × 130 mm ..... " 275:—
 1/4 sida = 90 × 130 mm ..... " 150:—
 1/8 sida = 90 × 65 mm ..... " 100:—
 Färgannonser 25 % tillägg.

Prenumerationspris: Helår 20:—, halvår 11:—

UR INNEHÅLLET:

BOKEN — DEN SJUKES VÄN OCH VÄGVISARE	6
LITTERATURHISTORIA I STATUS	8
BIBLIOTEKET PÅ KOLMÄRDSSJUKHUSET	10
UR EN SÄNGLIGGARES MEMOARER	16
RHL-INFORMATION	23
BILDKRYSS	26

OMSLAG: Sommarstugufönster — foto HÅSONBILD

Heder och samvete i nya sjukhusvården...

När detta nummer av Status presslägges sitter remissinstanserna och grubblar över vad man ska svara på SOU 1967: 63 "För-måner och avgifter i slutet vård m.m." Det är 1961 års sjukförsäkringsutredning, som nu äntligen lagt fram sitt länge be-bådade förslag.

Fritt och icke fritt...

Utredningsmännen — av vilka en är kvin-na — har brottats med problemet fritt och icke fritt. "Efterfrågan på sjukvård har stigit kraftigt i vårt land trots att hälso-tillståndet oavbrutet förbättrats" skriver utredningen bl. a. om tillståndet på kon-sumentionssidan. Mystiskt tycker den som inte är så väl insatt i sjukdomsstatistik.

Men förklaringar finns naturligtvis. Sjukdomstillstånden i högre åldersgrup-per ökar — vi lever länge numera — och folk har bättre lärt sig att söka vård. Utredningen presenterar många siffror kring de här problemen. Att köra igång med helt fri sjukhusvård — utan reserva-tioner och stoppstreck — har utredningen inte vågat sig på. Och man har försökt finna en väg.

Korttidsvård och långtidsvård

Utredningen bygger upp ett resonemang kring frågan hur långt man kan sträcka sig i fråga om fullständig avgiftsfrihet — en helt fri slutet vård under obegränsad tid. Att så många parter är inblandade i det administrativa systemet talar för en förenkling. Men utredningen vill — som sagt — inte slå till med den helt fria sjuk-husvården så som omständigheterna nu redovisas i utredningsförslaget. Så här har man tänkt sig i korta drag:

1. Den medicinska vården på allmän sal på sjukhus kostnadsfri för samtliga pa-tienter under obegränsad tid
2. Alla kategorier av patienter får kost-nadsfri sjukvård under 180 dagar
3. Efter 180 dagar uttages en "under-hållsavgift" av patienterna (för kost och logi) efter individuell prövning av betalningsförmågan.

Vad innebär nu dessa punkter? Jo, man utgår ifrån att den medicinska vår-den inte innefattas i den karens som den

Yngve Persson, ordförande i 1961 års sjukförsäkringsutredning, har nu sitt förslag ute på remiss.

nya 180-dagarsregeln innebär. För patien-tens del betyder "klyvningen" i en medi-cinsk del och en underhållsdel att man efter den fullständiga frihetens 180 dagar står inför ett ekonomiskt vägskalet med en prövning av betalningsförmågan. På den medicinska sidan sker alltså ingen för-ändring — det är kost och logi och be-talningsförmågan för dessa förmåner pa-tienten ställs inför efter de 180 dagarna.

Under 180 dagar har mannen som står högst på sjukpenningsskalan med 52 kr om dagen — liksom hemmafrun med 6 kr om dagen — kostnadsfri sjukhusvård. Rangordningen på sjukpenningsskalan spe-lar alltså ingen roll här. Det är efter de 180 dagarna prövningen av betalnings-förmågan för kost och logi på sjukhuset börjar. Förfarandet kommer att innebära, att "underhållsavgifterna" tas ut med va-rieraende belopp allt efter patienternas förmåga att betala avgift", säger utred-ningen. Till grund för denna prövning ligger en av patienten eller annan behö-

rig person (anhörig, förmyndare etc.) av-given deklaration på heder och samvete rörande patientens inkomst- och förmö-genhetsförhållanden. Det kommer att ålig-ga sjukhushuvudmännen att övervaka denna prövning. Det kommer vidare att åligga sjukhushuvudmännen att kontrol-lera riktigheten av lämnade uppgifter, att göra sig underrättad om "stadigvarande förändringar" som kan påverka patientens betalningsförmåga och underhållsavgif-tens storlek, framhåller utredningen bl. a. om detta kontrollsystem över patientens ekonomiska förhållanden.

Man förstår att 1961 års sjukförsäk-ringsutredning har ställts inför en mycket svår nöt att knäcka. Vi ska inte här gå in på någon kritik, men det förefaller re-dan av den här ytterst koncentrerade re-dogörelsen av några grundprinciper i för-slaget som om remisskrivarna torde få åtskilligt att bita i då de ska utforma sina svar. Här finns onekligen stoff till en debatt. Vad säger till ex. sjukvårdshuvud-männen om de nya uppgifter de får att kontrollera långliggarnas inkomst- och förmögenhetsförhållanden? Vi väntar oss intressanta remissvar. Vårt eget yttrande (från Riksförbundet för Hjärt- och Lung-sjuka) får vi säkerligen anledning att återkomma till senare i Status.

Hur man skriver ledare

debatteras i Läkartidningen. Härom skri-ves bl. a. på ledande plats:

"Är det inte orimligt att begära att Lä-kartidningen skall avstå från opinionsbild-ning och debatt på ledarplats bara för att en hundraprocentigt enig läkarkår inte kan förväntas sluta upp bakom tidningens uppfattningar — finns det verkligen så-dana krav på absolut uniformitet bland medlemmarna i vår organisation?"

En verkligt intressant fråga inom da-gens organisationsverige!

● FRÅN SJUKDOM TILL HÄLSA OCH UTVECKLING

I Harry Martinsons bok "Vägen till Klockrike" finns en tankeväckande dialog mellan två luffare i en hölada. Den ene menar att av oss själva vet vi faktiskt ingenting. Vi lånar allt ur böckerna. Den ene luffaren driver sin tes mycket långt — vi människor är ohjälpligt tillspillogivna utan böcker av olika slag. Den andre luffaren lyssnar länge till denna tankeväckande föreläsning av en så boksynt luffarkompis. Till slut tycker han sig — i tillämpning på de bådars egen situation att bara trampa landsvägar — ha fått helhetsbilden klar för sig: — Ja, du menar alltså då, att vi två bara i själva verket "skulle vara två böcker" som är ute och går!

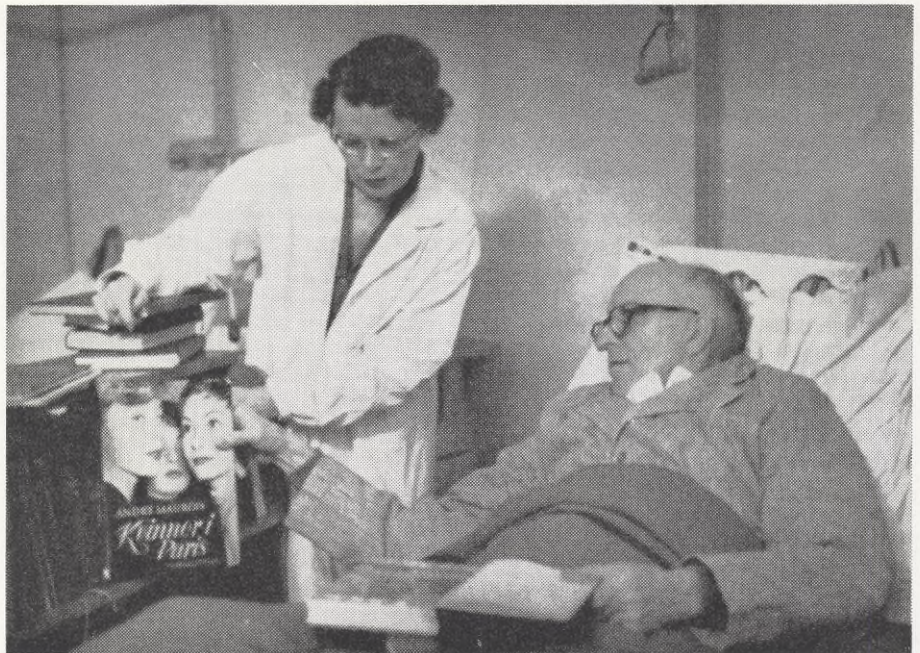
Ett oändligt behov...

Ingressen ger oss en uppfattning om ett väldigt behov av böcker. Det må nästan till att "vara satt utanför samhället", att vara långtidssjuk eller trava omkring på landsvägarna utan egentligt mål, för att allvarligt begrunda bokens betydelse. Boken, i den av en eller annan anledning sysslolöses hand, är av särskilt värde på många olika sätt. *Biblioteksbladet* har ägnat en stor del av sitt oändligt rika innehåll (häfte 3 1968) åt synpunkter på bokförsörjning på sjukhus. En rad specialister tar upp frågan, vi kan inte nämna dem alla, men vi ska ta upp några frågor vi för vår del måste begränsa oss till i denna rikedom på fakta om bokförsörjningen på sjukhusen.

Lisbet Höök framhåller att inom den slutna sjukhusvården uppgick antalet intagna patienter 1965 till över 1,1 milj. Vårdtiden i medeltal var så pass hög som en månad per intagen. Variationerna skifta för olika vårdgrenar och sjukdomsgrupper, t.ex. förlossningsvård ca 7 dagar; 13 dagar inom lasarettsvården osv. Som jämförelse har vi 56 dagar inom lungsjukvården och ca 230 dagar för "långvarigt kroppssjuka" samt 195 dagar för mentalsjukvården. Inom de tre sist nämnda grupperna skulle vi kort sagt kunna säga att det måste finnas både stora läsbehov och relativt gott om tid för bokläsning.

Bokgävor kan vara välkomna — men urvalet ofta dåligt och föråldrat

Det finns föråldrade och mindre väl sammansatta bokbestånd i sjukhusbiblioteken, säger Lisbet Höök. Hon nämner också att "bokgävor" och sporadiska vandringsbibliotek etc. är faktorer som gör att bokbeståndets sammansättning inte kan bli den bästa. Vi förstår väl de som ofta

Bokvagnsronden går och det är bara att välja vad man tycker sig behöva. God service stimulerar bokintresset. Böckerna ska inte "gömmas" i hyllor — de ska läsas!

(Bild ur Biblioteksbladet.)

Boken — den sjukas vän och vägvisare

gärna vill skänka böcker till de sjukas vederkvickelse. Det är väl inte helt utslutet att givaren kan ha bokintressen som han gärna vill "överföra" till andra, det kan röra sig om gamla, ensidigt utvalda böcker, böcker med viss inriktning etc. och hur uppskattade och välvilligt adresserade sådana bokgävor kan vara är de dock inte någon idealisk lösning. Bokbeståndet bör naturligtvis byggas upp efter andra normer. Ett sjukhusbibliotek med gott urval och goda servicemöjligheter stärker bibliotekets ställning som en faktor att räkna med. Man vill gärna instämma med vad Lisbet Höök anför på åtskilliga punkter — helst bör man dock läsa hela hennes artikel i *Biblioteksbladet*!

Praktiska problem — öppethållande, bokvagnar, böckerna måste nå fram till patienterna

Ett sjukhusbibliotek måste merkantilt sett backas fram, inte vara något böckernas finrum som står outnyttjat. Vi har väl även här en fråga om rätt organisation. Naturligtvis kan en väl utbildad sjukhusbibliotekarie göra underverk för att få rörelse på böckerna i hyllorna. Boken som ett led i behandlingen är inget överdrivet slagord. Bokvagnsronden på salarna, tiderramen är det sedan av olika praktiska

för bibliotekslån; att böckerna rullar omkring i god fart bland patienter och personal är naturligtvis de viktigaste. Inte att de står där i hyllorna och ser fina ut. Det synes också som bokfrågan nu uppmärksammas mera av sjukhushuvudmän och andra ansvariga — goda tecken vi hoppas ska fortsätta att visa sig. Ett "friskt" och mångsidigt bokbestånd bör ingå i målsättningen — plats för boken på vårdscemat vill man gärna tillägga!

"Allt-i-ett-biblioteket" — en plats där alla kan mötas

Ulla Kjerrström har många tankvärda synpunkter på "Det kombinerade sjukhusbiblioteket", de många behovens tummelplats, där man inte skall behöva sakna varken facklitteratur av olika slag, där den "feodala" ordningen med ett splittrat bokbestånd sammanförs under en hatt, där fackmannen och den litteräre sökaren i genomsnitt ska hitta vad de vill ha, oavsett intressen och yrkesinriktning. Härom säger Ulla Kjerrström vidare: "Biblioteket bör kunna vara ett ställe, där patienter, läkare och sjukvårdspersonal utan komplikationer kan mötas och konfronteras med varandra. — Inom den gemensamma

skäl nödvändigt att hålla det allmänna bokbeståndet skilt från det medicinska, men det kan diskuteras, om man i den medicinska avdelningen skall blanda eller hålla isär vetenskaplig litteratur och vårdyrkeslitteratur". Denna enhetslinje kan ge ett bättre organisatoriskt underlag för en bokbetjäning till alla — biblioteks-funktionerna på ett ställe i sjukhuskroppen ger ett fruktbarande växelspel mellan "det allmänna och det medicinska biblioteket". Utan tvivel skulle en sådan ordning bidra till att bryta hinder för bättre planering — och kanske inte minst skingra mystiken kring ämnet medicin inom biblioteksservicen.

Att ordna efter omständigheterna också i böckernas värld...

Några debattörer i Biblioteksbladet tycker nog att Ulla Kjerrström möblerar om i kraftigaste laget med sitt "allt-i-ett-bibliotek". Modellen är bra på många sätt men passar kanske inte så bra i alla lägen — t. ex. på mindre sjukhus. Våra sjukvårdsinrättningar uppvisar synnerligen stora variationer till storlek och art. Lisbet Höök framhåller att med undantag av tuberkulossjukhusens bibliotek, som är självständiga och får bokbeståndet kompletterat från ett särskilt centralbibliotek, är "de allmänna sjukhusbiblioteken" f. n. organiserade efter i stort sett 3 mönster.

1. Självständiga bibliotek, som ägs och drivs av sjukhusen
2. Bibliotek, som sköts helt eller delvis av kommunalt bibliotek och vars bokbestånd ägs av sjukhuset
3. Bibliotek, som drivs som filial till kommunalt bibliotek.

De olika organisationsformerna har vuxit fram och avpassats efter sjukhusens

Lisbet Höök har många synpunkter på bokförsörjning på sjukhus. Hon utvecklade dem i Biblioteksbladet nr 3 1968.

behov, storlek, art och geografiska läge, de kommunala bibliotekens intresse, personal och kapacitet samt efter de ekonomiska resurser sjukhusens huvudmän ställt till förfogande.

Läsbord, bladvändare och andra tekniska hjälpmedel för patienterna

Marianne Blom menar att läslusten måste hjälpas upp med olika tekniska hjälpmedel, framför allt för synskadade och rörelsehämmade patienter etc. För vår del vill vi framhålla att även för sådana grupper som hjärt- och lungsjuka, även om de t. ex. kan hålla i en bok med händerna och reglera den i lämpliga lägen, kan läs-möjligheten behöva förstärkas med lämpliga tekniska hjälpmedel. Det kan ta på krafterna att hålla en tung bok i "läsställning" för en patient. Ska man utnyttja sin sjuktid med att läsa facklitteratur och många böcker — utnyttja tiden i sängen effektivt — hälsar säkerligen de flesta patienter ett läsbord välkommet, ett som kan regleras läsbekvämt. I vår tekniska tid borde det inte vara svårt att konstruera ett läsbord med mångsidig användning. Ibland kan man behöva pennan, skriva och anteckna ur böcker, och vi har all anledning tro att effektiva anordningar i antydd riktning skulle öka läsintresset överlag hos alla kategorier av sjukhuspatienter. En "läsapparat" eller "bladvändare" är naturligtvis absolut nödvändig för den som är starkt rörelsehämmad, men sådan teknisk apparatur kan vara till stor nytta också för andra — har man inte så stora kraftresurser och måste ligga kan en väl utvecklad lästeknik stimulera och underlätta läsmöjligheterna för många, många flera sängliggare. Och varför ska dessa böcker "med stor stil" vara en särpräglad företeelse? Många, många flera skulle hälsa "storstilade" böcker med glädje. Om man är klen, vill läsa mycket, men samtidigt behöver spara på krafterna. — "Bokstäverna blir mindre och mindre", klagade en patient en gång och pekade på en boksida med kompakt textmassa med små, små sammanpackade bokstäver. Här finns för att tala med Strindberg möjligheter att skapa "ljus och luft" på boksidorna, inte att som nu ofta packa ihop texten i en grå, onyanserad massa. En bokutgivning med mera ljus, luft och större bokstäver på bladen kräver givetvis mera papper — vi tror att den sortens papperslöseri dock är en väl försvarbar åtgärd då det gäller lätt-sammare böcker att läsa. Detta borde gälla inte minst facklitteraturen. Många äldre människor, som inte är direkt synsvaga, men ändå inte "lässtarka" som i ungdomens dagar, skulle hälsa antydda reformer till lättlästare böcker med största glädje.

■ "JAKOBS BROTTNING" OCH ANDRA...

Forts. fr. sid. 13

att köpa en bok man bläddrar i på bokhandelsdisken. Även om man inte är ute direkt för att köpa. Gösta Kriland var som sagt en bofast medarbetare hos oss under åtskilliga år — hans teckningar från den tiden skäms sannerligen inte för sig än i dag om vi plockar fram dem.

Kanske syns det en smula underligt, att en tidskrift, med uppgift att vara språkrör för en handikappgrupp, tillkommen som de sjukas egen stämma på det socialmedicinska fältet, så mycket sysslat med konst och litteratur. Något sägs om detta på annan plats, men saken kan understrykas även här eftersom vi något berört läsarnas reaktion mot vissa tendenser. Men det kunde också gälla balansen mellan det ena och det andra. Det fanns läkare med varmt intresse för vårt "egentliga" syfte — att föra de sjukas talan — och även andra, som "tyckte". Man tyckte att "den litterära parnassen" (konstnärer och skönlitterära författare) fått en oproportionerligt stor del av sidorna i Status, jämfört med sådant innehåll som fackmässigt sett hörde hemma i tidskriften. Visst finns det mycket berättigt i den kritiken, men de konstnärliga ambitioner författare och tecknare visat Status är lika hedersamma i och för sig, oavsett vad man tycker om "balansen" mellan olika bidrag i Status. Sedan är det en annan sak att det socialmedicinska innehållet i dag dominerar på ett mera påtagligt sätt — det rent fackmässiga har fått stort övertag jämfört med tidigare år. Hur sidorna i fortsättningen ska disponeras i Status är naturligtvis en fråga för fortsatt öppen debatt.

S. H.

Mycket mera kan sägas om böcker. Viktigt är att i vår tid hålla bokbestånden aktuella, ge dem mångsidig och dagsaktuell anknytning. Man halkar lätt efter då man ligger på sjukhus. Ropet på mera vuxenutbildning och skolning, sedan vi lagt de första grundläggande studierna på hyllan, måste påverka bokförsörjningen också för de sjuka. En sjukdomsperiod kan — rätt utnyttjad — bli en ny utvecklingsperiod för många människor. Boken i den sjukas hand kan öppna nya möjligheter mot framtiden. Tänk på detta alla ni anslagsbeviljande i bokbranschen.

S. H.

Litteraturhistoria i Status under 30 år

Litteraturhistorien indelas strängt pedagogiskt i epoker. Vi har skrivarna i olika "fack" i det litteraturhistoriska lärostoffet. De som sysslar med litteraturhistoria som yrke är säkerligen inte förtjusta i denna indelningsgrund: 80-talister, 90-talister osv. för att hålla oss längre tillbaka i tiden. Med några raska hopp förflytta vi oss till 30-talet och 40-talet. När Status kom ut med sitt första nummer i maj 1938 så kunde man redan i "ettan" spåra en litterär ambition och det är denna sida i den nu 30-åriga tidskriften vi ska titta på en smula.

I programförklaringen, i ledaren med titeln "Syfte och mål", rörde det sig endast om de socialmedicinska frågor tidskriften skulle syssla med. Och målsättningen var naturligtvis helt i linje med vad riksförbundet — som då hette De lungsjukas riksförbund — katalogiserade som dagsaktuella uppgifter för att på olika områden förbättra de lungsjukas levnadsvillkor. Där fanns ingenting om kulturella eller litterära mål. Men det fanns ett samband ändå mellan tidskriften Status och de skönlitterära yrkesmännen, som levde och verkade år 1938 i sköna månaden maj då det första numret (lösnummerpris 25 öre!) kom ut i marknaden.

Skrivarna hade producerat sig redan i "ettan" med en förankring som tydde på mer eller mindre spekulation eller ambition hos redaktionen redan vid starten. Det spekulativa inslaget kan förklaras med att man ville göra en läsvärd tidskrift. Ett och annat skönlitterärt bidrag skulle lätta upp innehållet, göra tidskriften mera tilltalande hos läsare, som troligtvis i många fall skulle bli mindre trakterade av att enbart läsa om sjukdom, fattigvård och allsköns betryck för en minoritet som de lungsjuka. Man har svårt att tänka sig idag — då organisationer av handikappade av många kategorier är en realitet — hur en tidningsläsare skulle reagera för ett försök att med anlitande av vanlig, normal journalistisk publiceringsmetod få folk intresserade av en tidning, som utgavs av sjuka och enbart sysslade med deras förhållanden. En "uppblandning" med skönlitterärt stoff av visst slag var därför försvarbart — tidningen skulle ju säljas också! Men det fick inte vara "bil-

liga" veckotidningsnoveller, för då skulle man missa chansen att bli tagen på allvar i samhällsdebatten.

Men det "spekulativa" resonemanget för skönlitterära skribenters framträdande i Status var inte fullt så enkelspårigt som man kanske frestas att tro. Det kunde finnas andra motiv. Vi tror oss med rätt kunna påstå, att det bland yrkesskribenterna fanns en djupt känd solidaritet med de strävanden för sjuka människor Status satt som mål — i synnerhet de skönlitterära skribenterna utan fast anställning med osäkra framtidsutsikter måste på sätt och vis ha upplevt Status som en fågelfri broder på 30-talets osäkra börs för kulturarbetare av olika kategorier. En mera närliggande anledning för en författare var väl också att egna sjukdomserfarenheter gjorde medarbetarskap i Status naturligt. En rad författare med sjukdomsbakgrund har medarbetat i Status. I den uppräknings som följer ska vi inte frestas att sätta tbc

JOHANNES EDFELT

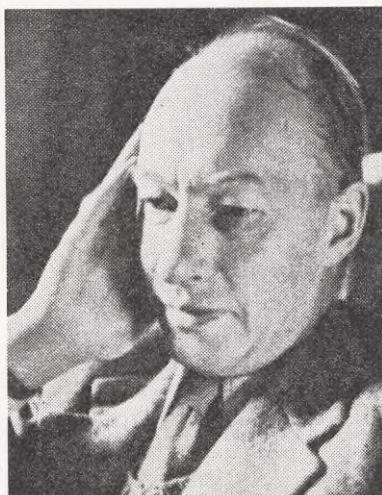

Litteraturdoktor och översättare av lyrik från främmande språk var "ständig medarbetare" i Status med bl. a. månadsöversikter om böcker.

inom parentes, likt en partibeteckning i riksdagsreferaten, där den politiska tillhörigheten till varje pris ska markeras. Även om sjukdom och författeri i viss mån kan hjälpa till att "förklara" en författare ska inte vi här gå på den linjen. Det må vara nog sagt, att tbc ofta också ingått i författarutrustningen. Om graden, arten och effekten, mer eller mindre påvisbar, får litteraturhistorikerna av facket orda om.

"Brödskrivandet" och springet mellan redaktionerna kännetecknade 30-talet. Man måste sälja en "grej" för att klara ett mål mat och husrum för natten. Status redaktion fick ofta besök av författare i den situationen. Honoraren var onaturligt små på den tiden på många tidningar; kriser och arbetslöshetsstryck hade pressat ned många människor till en existensnivå som knappast kan beskrivas idag. Var läget prekärt "körde man hårt" ett tag, försökte få ut ett något så när hyggligt pris. Gick inte den gubben blev det att slumpa bort, långt under "tillverkningskostnaden", och situationen kunde bli ytterst pinsam, både för författare och förläggare. Redaktören, med arbetsgivareattityd, satt minst sagt besvärligt till, hade ofta en kö av skribenter utanför redaktionsdörren. Denna spänning — innanför och utanför redaktionsdörren kunde bli nästan olidlig en lördagsförmiddag. Då gällde det att klara veckoslutet — både för den som stod för redaktionskassan och den som var beroende av det sparsamma utflöde ur den omständigheterna medgav.

S. k. inköp direkt på stubben tycker inte många redaktörer om — de vill helst ha en vecka på sig att granska manuskripten. Det skulle bli en hel roman om hithörande frågor, varför vi nöjer oss med att konstatera, att Status trots allt fick glädjen att publicera många goda skönlitterära saker som står sig än idag: finns med i antologier och litterära verk och kan hittas på biblioteken för dem som söker. Heder åt 30-talister och 40-talister och senare "ister" i Status — inte alla var "brödskrivare", många visade oss en förunderlig tolerans och vänlighet, kom tillbaka och resonerade på nytt, även om vi i mindre väl valda ordalag, talat om "inköpsstopp" och kanske inte ens tittat på papperen,

medarbetade i Status nr 2 1938. Artikeln hette "Sjular" och numera akademiledamoten röjde redan då sitt litterära djupsinne.

som skickats per post eller lämnats egenhändigt för "påseende".

Det fanns skrivare av olika graderingar. En del fick ut böcker, sågs sparsamt på redaktionerna, en "brödskrivare" kunde dock sticka upp en vacker dag, öppna portföljen och överlämna en bok med fröjd i anletsdragen man minns länge, man såg islossningen, kände en extra stark beundran för killen, som inte tappat stinget i pennan trots miserabla arbetsförhållanden. Bland besökarna fanns många med ne enastående arbetsförmåga; de skrev och skrev outtröttligt. Jag minns Fritz Stenlund, den gamle kämpen som under ett av de sista besöken visade upp sina knöliga, väderbitna, giktbrutna händer, som knappast kunde hantera skrivmaskinstangenterna längre. Ja, det var "kavajären". På 30-talet hade man inte så gott om ytterrockar och varma handskar. Och på tal om köld, dök den oförbrännlige Emil Hagström upp en gång, svart som en sotare i ansikte och på händerna, som en karolin direkt ur den litterära krutröken, till oss på redaktionen på Söder. — Inget farligt, sa Emil, och log brett som en broder från de svartas världsdal, jag har varit och skaffat mej en "kolsäck". Det var en kall vinterdag, han hade väl någon tillfällig bostad, som behövdes värmas upp. Emil tvistade inte med hyresfolket om värmegraderna, gick själv ut och skaffade sej kol.

Om arbetsglädjen i de litterära verkstäderna vittnade stora påsar med manuskript per post, ofta många bidrag att väl-

ja bland för en kräsen redaktör; dikter, artiklar, noveller, ett resekåseri, korta skämtbitar, andra "småbitar" redaktören kunde stoppa in i spalterna efter behag. Det litterära utbudet var mycket stort på 30- och 40-talen. Man har en stark känsla av att det arbetas mindre i skrivarkretsar nu. Kanske är det ändå alldeles fel att resonera så — man arbetar, och arbetar på annat sätt, efter tidens krav. Att skicka manuskript på vinst och förlust blev ofta slöseri med papper och frimärken; det var ju så mycket som gick i tomgång på 30- och 40-talen, men utan tvivel skapades också mycken och bestående litteratur vi kan ta fram ur bokhyllorna och återuppliva.

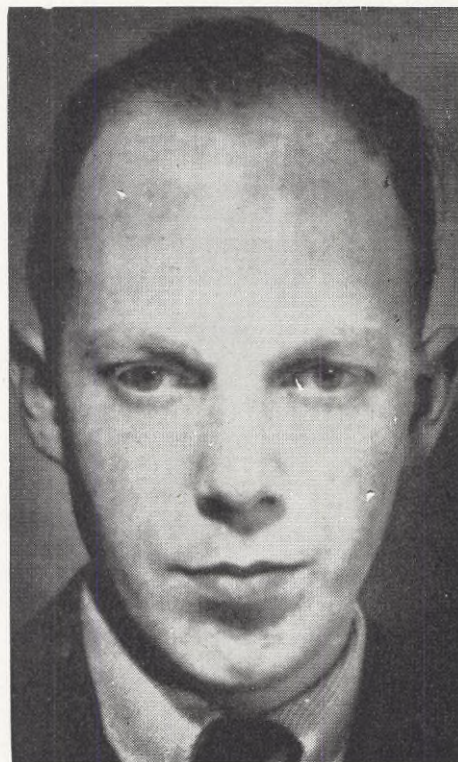
En särställning intog skriveriets "övershtar", de som aldrig kom, de som måste kontaktas per telefon och brev. Om man nu ville ha ett "starkt namn", t. ex. till ett julnummer. Bläddrar man i några årgångar av Status hittar man mycket känt folk. I "ettan" (maj 1938) Ivar Lo-Johansson, Erik Lidforss och Hasse Z.; i tvåan Einar Malm och Eyvind Johnson; i trean Prins Wilhelm och Waldemar Hammenhög; i fyran Johannes Edfelt, Gösta Gustaf-Janson, Ragnar Holmström; i femman Bertil Gedda, Hjalmar Gullberg, Vilhelm Moberg.

Det är onekligen en fin litterär bukett i de fem första numren av Status, årgång 1938. Till de stadiga medarbetarna hörde i fortsättningen Josef Kjellgren, Eld (Erik Lundegård) och Johannes Edfelt, som un-

EMIL HAGSTRÖM

hälsade ofta på oss förr i tiden med manuskript på fickan och gott humör, även då dagen var bister och kovan liten.

den nyligen bortgångne akademiledamoten skrev 1942 (i julnumret) en dikt som hette "Minnet, nuet och framtiden".

der en längre tid redigerade litterära översikter i varje nummer, en form av fast medarbetarskap något anspråksfullt uttryckt, för det rörde sig inte om några "topphonorar". Under 1938 hittar vi även Bertil Malmberg, Hjalmar Bergman, Karl Östman och Carl Möller (den store skämtaren och sångaren) i spalterna. I sanning är det en lust och fågring stor av litterärt folk i Status redan begynnelseåret 1938.

Och inte blir det sämre om vi fortsätter att bläddra i årgångar framåt 50-talet. Det kryllar alltså av litterärt folk: Lars Ahlin, Erik Asklund, Nils Ferlin, Anders Österling och många flera. Även en kräsen litteraturforskare bör ha en viss behållning på att bläddra i några årtionden Status. Många skrivare har stått tidskriften nära, att gå in på det kapitlet skulle bli personliga data med många poänger i. För dagen får vi nöja oss med att tacka allt skrifvarfolket över en kam: 30-talister, 40-talister och skrivare i andra mer eller mindre tidsbestämda fack, för mer eller mindre väl avlönade skrivtjänster i Status!

S. H.

Biblioteket andlig kraftkälla för bokläsare av alla kategorier på Kolmårdssjukhuset

Redan när de första patienterna installerat sig på Kolmårdssjukhuset uppkom behov av ett bibliotek.

På den tiden innebar sanatorievistelsen ett helt annat förhållande till omvärlden än i dag. Vårdtiderna drog över åratals och de lungsjuka var mycket isolerade utåt. Men detta innebar också att det verkligen fanns underlag för en rik intern verksamhet.

Svårigheten var att få startkapital till ett bibliotek. Sanatoriet hade vid denna tid andra och större problem. Det var krigs- och efterkrigstid och ont om de flesta varor. Materialbrist hade försvårat sanatoriebygget. Hela första året gick man på bara cementgolvet för det fanns inga mattor att få. Det var ransoneringar och inte lätt att få fram tillräckligt med mat. Riklig och närande kost var ju nödvändig då det var en huvudsaklig del av behandlingen. Hela anläggningen hade också blivit avsevärt dyrare än beräknat. Ett anslag till biblioteket var inte att tänka på då.

Men sanatoriet hade en ung och energisk husmor, Kathie Mayer, som tog biblioteksfrågan på allvar. Prins Carl och prinsessan Ingeborg, som hade sitt sommarresidens på Fridhem, skänkte ett 100-tal böcker, i huvudsak barnböcker som deras barn växt ifrån. Och så satte husmor i gång med att ordna en trädgårdsfest med basarer och lotterier. Hela sjukhuset engagerades, patienter och personal hjälpte till med programmet. Barnen var utklädda till blommor och prinsessan Ingeborg var festens beskyddare. Inkomsterna blev grundplåten till vårt nuvarande bibliotek.

Ja, så kom biblioteket till, i dag efter 45 år ett av landets äldsta sjukhusbibliotek.

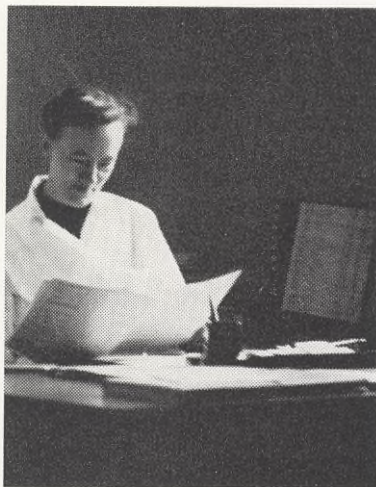

Husmor fortsatte att ta hand om det med hjälp av patienterna. De hade gott om tid och många lade här ned ett stort arbete. Det var bokbindaren — fortfarande finns böcker kvar som han gjort i ordning. Det var en hel rad av duktiga medarbetare fram till Finspångs-Pelle som blev min stora hjälp när verksamheten för 19 år sedan övertogs av kuratorn.

Med 1950-talet började sanatorierna ändra karaktär. Det hände så mycket på behandlingsområdet. Patienterna fick kortare vårdtider och hade inte längre möjlighet att engagera sig med arbete, de-

ras insats som biträdande bibliotekarier upphörde så småningom helt.

Biblioteket fick nya lokaler i stället för skyddsrummet i källaren. Efterhand har det blivit en genomgripande utrustning. Alla böcker har katalogiserats och iord-

Kurator Ulla Christina Fag-Lindgren i biblioteket på Kolmårdssjukhuset.

Ulla Christina Fag-Lindgren är kurator på Kolmårdssjukhuset, men har också sysslan och ansvaret att vara bibliotekarie för ett stort sjukhusbibliotek.

Sjukhuset firar 50-årsjubileum i år och det är stimulerande att ta del av hennes intresseväckande skildring här om en märklig skapelse i de lungsjukas avskilda kulturvärld — som inte blir så "avskild" om man har tillgång till ett sånt bokbestånd som patienterna på Kolmården kan glädja sig åt!

Märk även vad som sägs i slutet av artikeln, och i särskild not efter den, om Centralbiblioteket på Lidingö (upprättat av Svenska Nationalföreningen mot Hjärt- och Lungsjukdomar) med uppgift att ombesörja en mångsidig bokservice för de sjuka. Detta centralbibliotek är tillgängligt för berörda sjukdomsgrupper i hela landet.

ningställt med bokfickor och bokkort efter modernt system. Det omfattar nu över 8.000 band. Ett 30-tal tidskrifter finns tillgängliga. I dag är det landets största självständiga sjukhusbibliotek, väl besökt av såväl personal som patienter.

Vi tycker att ett sjukhusbibliotek skall vara stort för att fungera bra, för att ge tillräckliga valmöjligheter. På ett lungsjukhus är det fortfarande relativt långa vårdtider. Många av patienterna är något av "in- och utvandrare" vilket innebär att de sammanlagt vistas länge hos oss.

Särskilda regler för bokurvalet gäller inte, det är samma människor hos oss som ute i samhället. Vi försöker uppfylla alla önskemål — sätter en ära i att göra det. Vi lånar nästan dagligen in från andra bibliotek.

Vårt bibliotek är demokratiskt — det får inte vara några pekpinnar eller något moraliserande. Det skall vara fri debatt och egna åsikter. Och alla önskingar skall respekteras vare sig det gäller extrema, moderna saker som Janzons "fyrfota gubbdunkning" eller Sigge Starks romaner med lyckligt slut.

Låntagarna på ett sjukhusbibliotek representerar faktiskt ett bredare skikt än på ett vanligt bibliotek. Dit går man i regel av eget intresse och vet vad man är ute efter. Den gruppen dominerar här också, men dessutom har vi dem som aldrig skulle ha uppsökt ett bibliotek i vanliga fall. En del av dem har aldrig varit medvetna om sitt dolda bokintresse, de kan bli storläsare under en sjukhusvistelse. Det är mycket roligt att följa den som på detta sätt träder in i en helt ny värld. Hur han fascinerad trevar sig fram, blir kanske allsare och sedan rent av fin-smakare på litteratur.

Det är många som aldrig haft ro att läsa förut. Nu är man nödd och tvungen att lugna ner sig och upptäcker den avkoppling böckerna kan ge.

Och tänk på dem som aldrig hunnit. "Nu skall jag passa på att läsa Doktor Zjivago". För dem är det skönt att nu ha gott om tid till lite mastigare saker som Dostojevski, svenska kyrkans bekännelseskrifter eller andra digra luntor.

Så har vi dem som passar på att läsa om. Det kan vara indianböckerna från ungdomen, eller flickböckerna. Nyss hade vi glädjen att kunna skaffa fram en bok

Dyrgriparna packas upp och sorteras i biblioteket på Kolmårdssjukhuset.

åt en äldre dam, som i många år önskat läsa den bok hon fått i premium vid skolavslutningen 1896. Titeln kom hon ihåg och på det kunde saken klaras.

Intressena är olika. En del läser bara deckare och här har vi ett rikt urval — lite lätt avkoppling som ändå engagerar med problemlösning och spänning. Men häromdagen kom en man som sa: "Jag har haft så lite tid att läsa, nu vill jag ha något riktigt svårt, ja ge mig något riktigt tungt att bita i".

Vi har haft låntagare från 3 år, som älskat bilderböcker och Kalle Anka, till vår genom tiderna äldste på 97 år. Han satt varje dag i biblioteket och läste franska klassiker och endast på originalspråket. Det hade han längtat efter tillfälle till.

Nej vi får faktiskt aldrig för många böcker. Finansieringen har genom åren skett med statsbidrag, fram till 1966, har nu helt upphört och summan var blygsam medan den fanns, med landstingsbidrag och bidrag från patientföreningen. För närvarande utgår sammanlagt 6.000:— per år men prisutvecklingen har varit enorm på detta område.

Bokbeståndet utökas också av alla gåvor som kommer in. De representerar ett urval som kanske inte helt sammanfaller

med vad vi har råd att köpa. Köpen får man i regel inskränka till de mest aktuella böckerna och nödvändiga kompletteringar. Gåvorna ger oss mera demokrati också i bokhyllorna, det blir inte bara recensenternas urval.

Det är klart att både vi och världen förändras en hel del genom åren. Vi läste

inte så mycket om datamaskiner och rymdforskning för 20 år sedan. Ungdomen har haft andra möjligheter och utvecklas annorlunda än vi. Biblioteket måste vara levande och lyhört för nyheter. Vi måste acceptera ändringar och förnya oss själva.

Nog hörde man farhågor när televisionen kom — ingen människa kommer att läsa en bok längre. Vi har inte märkt annat än positiv inverkan på lånefrekvensen. Programmet stimulerar i stället intresset. Man vill veta mera, nyheter och aktuellt gör oss mera internationellt medvetna än tidigare. En direkt påverkan ger serier av typen Forsytesagan och Bombi Bitt. Nu läser man Galsworthy igen och mera Piraten.

Radioföljetongen ger många läsare. Man missar ett avsnitt eller tycker att det måste gå fortare. Så stiger intresset för Dickens, Dumas och Emil i Lönneberga.

En del litteratur blir odödlig och det skall alltid finnas äldre böcker jämsides med nya.

En samvaro, som det blir på salarna ger alltid stoff till diskussioner och debatter om aktuella saker. Heta tvister kan slitas genom en titt i uppslagsböckerna.

Man kan nog säga att bokintresset varit ganska konstant. De senare åren har utlåningen pendlat omkring 18.000 band per år. Av detta är ungefär en femtedel facklitteratur, resten underhållning.

Visst behöver verksamheten stimulans, mera ju mindre utvecklad den är. Böckerna skall inte vara inlåsta i skåp vilket förekommit på en del sjukhus. Hos oss är bibliotekslokalen öppen varje dag. En gång i veckan kommer bokvagnen till av-

Unik bild från 1920-talet av något spex man ordnat för patienter och personal på Kolmårdssjukhuset. Sanatorierna kan uppvisa en rik flora på artister i olika former.

delningen. Vi måste visa att vi finns för nya som kommer och läsning smittar. Det kan vara någon gång en sal där ingen lånar, vecka efter vecka likadant, så kommer det in någon som är intresserad och plötsligt börjar alla läsa.

Lite populära föreläsningar om författare och litteratur kan man önska. Tidigare hade vi ofta detta ämne som studie-cirkel, men det är omöjligt i dag att hålla samman denna form av samvaro.

Tillräckligt med anslag är ett städse återkommande önskemål. Man kan inte vänta på att bli tillfrågad om man vill ha pengar. Då skulle vi snart självdö. En av våra många uppgifter är att hålla ekonomin i paritet med prisstegringarna och lite till.

Lungsjukhusen har en underbar tillgång i Centralbiblioteket för lungsjukhus på Lidingö. Vi hoppas att alla verkligen utnyttjar denna fina möjlighet till komplettering.

Och sist till patienterna — gör ett besök på biblioteket redan i morgon och när Ni reser hem så lämna gärna kvar några böcker. Och vi som har skrivits ut kan gärna titta i bokhyllan om det inte går att gallra lite till förmån för sjukhusbiblioteket.

MÄRK: Det centralbibliotek Svenska Nationalföreningen mot Hjärt- och Lungsjukdomar har med en utomordentlig service och mångsidigt bokbestånd.

Utlåningen av böcker sker gratis. Även portokostnaden för utsändandet av böckerna svarar biblioteket för. Enda egna kostnaden blir returporto, men då böckerna kan sändas som korsband blir kostnaden ganska ringa.

Till lokalföreningarna kan hela vandringsbibliotek ställas till förfogande.

Det är alltså bara att sätta i gång och beställa böcker! Adressen är Svenska Nationalföreningens Centralbibliotek, Torsviksvägen 6, Lidingö. Tel. 08/765 86 19.

H-Pantotén-tabletter

för intagning!

— allt mer berömda — finns i moderna HERR- och DAMFRISÖRSALONGER, apotek och hälsokostaffärer.

Obs. Varning för efterapningar! De äkta H-Pantotén-tabletterna finns endast i originalförpackningar med ovan avbildade damhuvud. (Patentskyddat.)

AB CARLS-BERGH BIOKEM. O. FARMACEUT. FABRIK

● TECKNARE I STATUS:

"Jakobs brottning" och andra konstnärsprestationer

Till oss på gamla Kocksgatan, på Söder i Stockholm, där Status hade redaktionen tidigare, kom många konstnärer på besök. Det var unga genier med djärva pennstreck och sprakande färger, äldre stabila gentleman, ofta etablerade som bokillustratörer eller de som nästan enbart målade tavlor, en och annan debutant

Gösta Kriland vid ritbordet med penslar och tuber. Under åren har Status i viss mån varit plantskola för unga konstnärer.

från konstskolorna, nyexaminerade och ivriga med jättebördor av "arbetsprov". Alla var de förenade i en vilja — att erbjuda Status tjänster, pigga upp spalterna med sina alster. Status var ett välläst tidningsorgan, både av unga tecknare och äldre, etablerade konstnärer. Det hände att lärare vid olika konstskolor skrev eller ringde till oss och rekommenderade sina elever. För en ung tecknare betydde det mycket att få förtroendet att illustrera för en tidskrift.

Man kan fundera över varför lyriska löften och andra litterära begåvningar kan få så många, fina och utförliga omnämnanden på tidningarnas kultursidor. Konstnärsungdomen får däremot ofta kämpa mycket länge för att ens bli nämnd med några fattiga rader. Och då ska man ha kommit så långt att det rör sig om en utställning — och det tar tid och kostar mycket pengar att komma så långt för en ung konstnär. Näväl, skrivarna av ord dominerar ju våra redaktioner; konstnärerna är en minoritet med mindre inflytande där. Det kan vara en förklaring. Vi "ord-

skrivare" är nog inte så förstående för våra färgglada bröder och systrar med ritstift och palett. För att i någon mån förbättra vårt samvete ska vi i alla fall här skriva en smula om dom som "gjort gubbar" på sidorna i Status under drygt 30 års tid.

Våra tecknare har dock, så vitt jag kan komma ihåg, aldrig klagat över denna brist på publicitet. De har ritat till artiklar, noveller och lyrik, med en energi som inte alls vittnat om någon avundsjuka mot de mera PR-uppburna skribenterna. Och de som skrivit har mycket ofta uttryckt sin stora uppskattning av "de fina illustrationer" de fått till sina bidrag, till novellen eller dikten.

Slumpmässigt placerar vi ut en inbunden årgång. Status 1942 står det på ryggen. Vi bläddrar i julnumret för det året med inledningsdikt av numera akademiledamoten Gunnar Ekelöf, illustrerad av Stig Åsberg. Där hittas även festliga teckningar av Martin Nilsson, en konstnär från de stora världshaven, som själv ofta skrev texten till sina gubbar. Det var krigstid då och till de trivsamma krumelurerna ur folkhemsarkivet hittar man t.ex. följande versrader:

"Man skyltar med moderna cellullkläder och kristidsskor av imiterat läder plus damers liksom herrars huvudbonad av pressad gråpapp, helt finurligt bonad".

Martin Nilsson både skrev och tecknade, var dubbelbegåvad. Ja, kanhända står sig hans klassiska visa "Nordsjön" mycket längre än hans teckningar. Men teckningarna var ändå något genuint Martin Nilsson. Fråga är om det finns någon som kan göra så "folkhemiska gubbar" som Martin Nilsson — han gjorde många för Status under 40-talet och in på 50-talet.

Till de äldre hörde även Bertil Bull Hedlund, grafikern av världsformat. Vi minns honom, stor, tung och säker i stegen, en kraftkarl fysiskt och psykiskt med en säkerhet och rikedom i ritstiftet men förundrade sig över — hur orkade t.ex. karlen med alla detaljer i sina minutiöst utformade teckningar? En gång kom han mitt i varma juli i tjock överrock med

yllehalsduk om halsen. Han hade fått en besvärlig förkylning ute på Runmarö, där han vistades på sommaren. Bertil Bull var ordhållig. Hade han lovat en grej så skulle den fram på stubben. Det gällde en teckning till ett julnummer och egendomligt nog görs jultidningar oftast under den varmaste sommaren! Det gällde alltså en teckning, en verklig praktsak, Bertil Bull inte skydde några hinder att få fram på utsatt tid. Den byggde på en framställning på vers av Nils Ferlin, om Jakobs brottning med Gud i det heliga landets gamla testamente. Då tidningen kom i handeln kunde läsarna på en och samma gång avnjuta ett grafiskt mästerverk av en stor konstnär i kombination med sedvanlig lyrisk tanksekärpa hos Nils Ferlin. Till saken hör att Ferlin utan dröjsmål försäkrade sig om att bli ägare till teckningen, redan innan upplagan var färdigtryckt och ute i handeln. Exemplet visar Bertil Bulls förmåga att lösa svåra uppgifter. Vi tror inte att det var någon direkt lätt uppgift att till belåtenhet via ritstiftet forma den bild av "en brottning med Gud" Nils Ferlin i ord skaldat om.

Bertil Bull Hedlund, bokillustratör med internationell klang, fick en svår uppgift att rita till Ferlins "brottning med Gud".

Bertil Bull och Martin Nilsson tillhörde de äldre, den stabila skolan med internationell vingbredd; Martin Nilsson med sina amerikanska tecknarår bakom sig, Bull med klassisk hemvist i Frankrike. Men på 40-talet blev det oroligt i tecknarvärlden. En ny grupp av tecknare dök upp med en sjuårdeles snurr i pennorna, en sorts revolution mot de äldres traditionsbundna streckteknik. — "Det är sjuk konst", suckade en förstasigppåare, då vi på redaktionen visade upp några smakprov på "de snurriga strecken" med hänvisning till en ung tecknargenerations uttrycksform. Det nya sättet att se på ting- en och människorna retade åtskilliga läsare. Vi hade några hetsiga tankeutbyten, om stilbrytningar och tidens uttryckssätt i konst och litteratur. När man satt riktigt hårt i knipan — för man måste ju hålla sig ganska nära läsarnas önskemål också — blev det att trösta med att "det var en sorts neuros".

"Sjukdomen" skulle nog "läka ut" till normala konstnärliga prestationer, om någon tid. Det var tur att konstnärerna själva aldrig fick del av de underliga argument som ibland tillgreps för att lugna en och annan upprörd prenumerant eller lösnummersköpare. Våra ambitiösa tecknare, med vilja att bryta nya vägar i sitt skapande, skulle säkerligen ha blivit djupt förtörnade över en redaktör och arbetsgivares högre osakliga resonemang om "sjukdom" i konsten.

Nån gång i slutet av 40-talet kom Gösta Kriland till oss på Söder. Stig Sjödin hade just varit på besök, hade börjat så smått med sina "Sotfragment" från järnbruket, tog med någon tvekan fram ett manus ur innerfickan och bad redaktörn titta på det. Det var en ny poesi, en sorts frätande, från arbetslyrik med försmak om att ett litterärt kapitel var på gång för en ung diktare, en som upplevt tungt kroppsarbete på riktigt från insidan och kände behov av att skriva av sig det. Eller skriva in det i litteraturen om man så vill uttrycka sig. — Gösta Kriland kan rita till den, sa Stig Sjödin stillsamt i förbigående då "köpet var klart". Därmed var en ny konstnär introducerad hos oss — och han blev "bofast" som Status-tecknare under åtskilliga år. Som pedagog och teckningslärare tror vi att Kriland tillhör den typen som kan "snurra modernt" med pennen, men också behärskar de äldre maneren — åtminstone tyckte vi oss spåra den tendensen i jobbet hos oss. Och det var ju tidigt; Kriland har utvecklats mycket sedan Status-åren, är numera bl. a. en bokillustratör, som frestar

Forts. å sid. 7

Vi visar här i repris Gösta Krilands mästerliga teckning av nobelpristagaren Ernest Hemingway. Studerar man teckningen noga märks alla de intressen denna ingalunda stillasittande skrivbordsmänniska odlade vid sidan av skrivkonsten.

vi går mot en sommar

Blomsterflickan hör till årstiden. Hemvävd och gedigen ska hon se ut. Glad förstås och utan alla de besvärligheter som vidlåder äldre människor. Ja, se det var väl en riktig blomsterflicka det!

Tungt ansvar på unga axlar att spela upp för en publik som är så oändligt bortskämd med stora popstjärnor...

Krocket är ett spel som kan accepteras till och med av en smula krassliga människor som inte kan ta i så hårt.

Är planen lite ojämn med gropar och annat hyss blir spelet bara mera spännande, mera ovisst. Det finns luriga krocketspelare, långt upp i den högre ålderspyramiden. Och efter spelet smakar maten så mycket bättre.

Bilen ger oss möjlighet att komma långt ut till alla vinklar och vrår i vårt avlånga land. — "En motvikt till nedlagda järnvägar och busslinjer", säger vår granne med sommarstuga i närheten av Tutaryd.

Bilar på landsvägarna är som ilska getingar med blå rök i baken. Men den här bilen ser avreagerad och trivsamt ut, kan kanske accepteras också av oss som gillar älvor och troll.

På de gamla lungsjukhusen odlades en uteliggarkultur på ligghallarna. Det är skönt att ligga ute om man planerar väl.

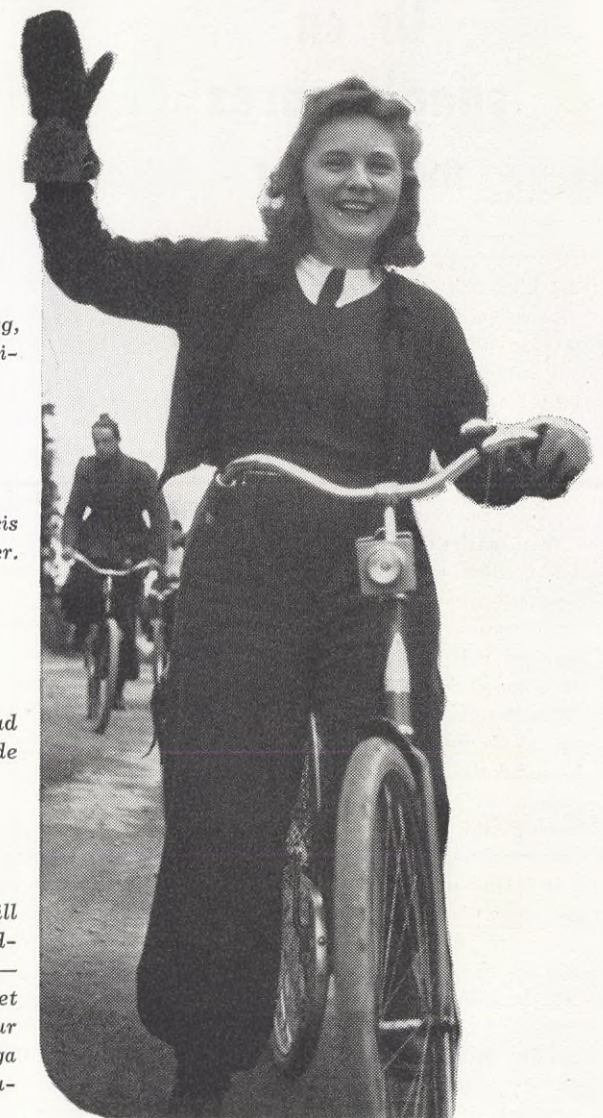
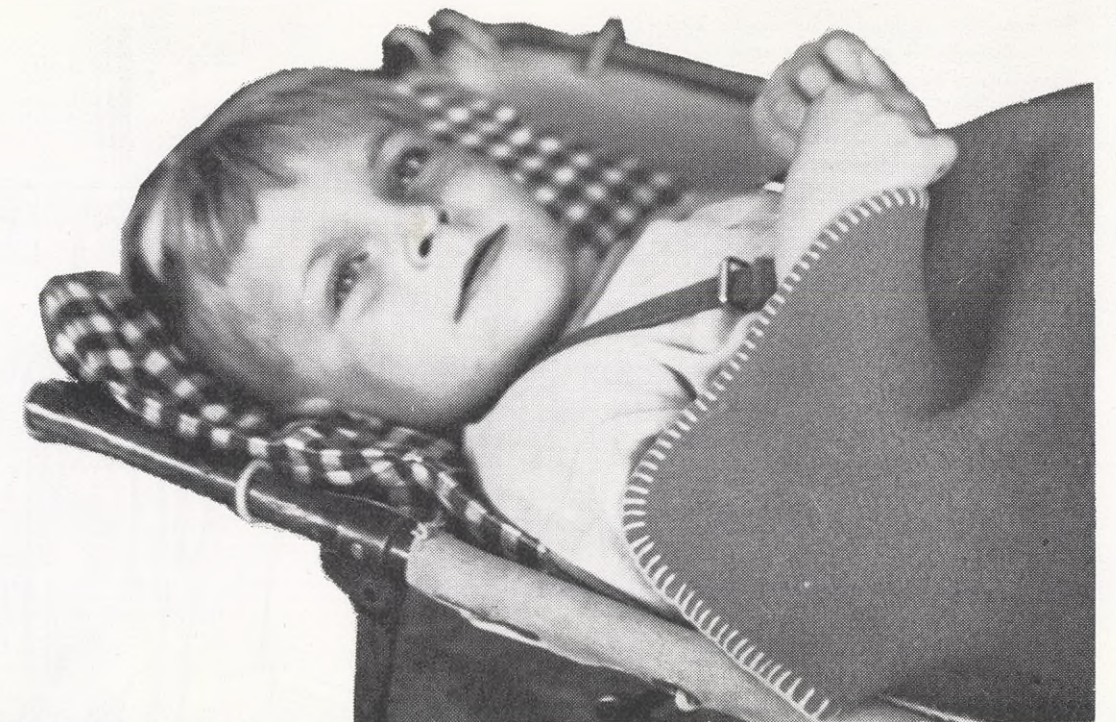

Cykeln är ett härligt verktyg, borde införlivas i socialmedicinen.

Så och så mycket cykel, precis som då man ordinerar tabletter.

Cykelflickan ser lite påpälsad ut, men dra inga förhastade slutsatser.

Tänk på att då man åker ut till sommarstugan eller annat färdmål kan det vara sol i början — senare på hemfärden blir det kyligt. Det kan bli en regnskur också... bäst med lite stadiga doningar från äldre tider i bagaget!

I det året 1939 då landets lungsjuka klubbede ihop sej till ett riksförbund var vi — dåtidens mäktiga sängliggareparti — en faktor att räkna med. Sanatorierna var överbefolkade. Det var från våra led det nya riksförbundet med Status skulle hämta sin livskraft. Uppriktigt sagt var vi alla skeptiska då cirkulären kom från Stockholm med uppmaning att "skicka ombud till den konstituerande kongressen". Den skulle hållas i sommarfagra juli. Strängt taget var förbundet redan klart — man hade haft en riksträff tidigare på vintern — men nu skulle det "bli på riktigt". Man skulle "konstituera" förbundet som det stod i cirkulären.

På mitt sanatorium var det inte fråga om någon klang- och jubelstämning över organisationstanken. Visserligen hade de första exemplaren av Status redan 1938 letat sig fram till oss sängliggare, men vi diskuterade knappast innehållet i bladen. För många var nog Status bara en såpbubbla man menade snart skulle brista då

Ur en sängliggares memoarer

det blev ebb i kassan. Och det kunde väl inte dröja så värst länge! För "tidningsföretag" med lungsot i "kuggarna" kunde väl knappast vara livskraftiga? Ätminstone inte under någon längre tid. Så resonerade man i sängliggarkretsar.

Men patientföreningen klubbade i alla fall igenom ett beslut att skicka ett ombud till kongressen. Vi "A-sängliggare", utan timmar och rätt att gå omkring i kostym och slips, var måttligt imponerade av patientföreningens beslut. De där "Status-gubbarna" behövde väl en "fullmakt" för fortsatt handlande. Affärer med lungsjuketidningar kunde bli förfärliga smällar och de här "gubbarna" var tydligen på jakt efter en ordentlig "fullmakt", undertecknad av oss, som gick omkring i pyjamas med nådigt tillstånd, dvs. att gå uppe för högst nödvändiga besök hos doktorn, på röntgen eller på toaletten. Annars skulle vi ligga, ligga, vila och äta, tills vi var så pass kraftfulla att vi fick "timmar". O, lyckliga tid! då man fick ta på sig riktiga kläder, slips och krage, och gå ute i parken mellan liggturerna. En sängliggare fick lov att tänka i små etap-

Vi pyjamasgubbar stod i fönstret, för det var sommar och varmt, då "tbc-ombudet" stod resfärdigt på sanatoriétrappan.

per, inte ha för stora anspråk. Den första "timmen" på sjukjournalen öppnade utsikterna mot livet igen. På den s. k. framtiden vågade man knappast tänka i det rådande sängläget.

Vi pyjamasgubbar stod i fönstret, för det var sommar och varmt, då "tbc-ombudet" stod resfärdigt på sanatoriétrappan. Utrustad med patientföreningens respengar och "fullmakt" åt "Status-gubbarna" att fortsätta sina affärer med tbc-bladet. Vi betraktade nästan vårt ombud som en "säkerhetsrisk" inte som en representant för en folkrörelse som skulle slåss för bättre levnadsvillkor för de lungsjuka. Varför? frågar kanske den som läser det-

ta. Ja, fundera en smula över 30-talets samhälle, föga ändamålsenligt att botanisera i om man var lungsjuk, utan pengar och framtidsvyer. Många lungsjuka "bodde" bokstavligen på sjukhus, år efter år; sjukhusens vagabonder med korta visiter med återfall ute i de friskas samhälle, där knappast några existensmöjligheter fanns. En tbc-are räknades ofta, utan att det sades ut direkt, som ett problem som löstes av sig själv om någon tid. Klarare uttryckt: möjligheterna att klara sig så länge ute i samhället var små. Om man inte hade något i plånboken att falla tillbaka på. Och hur många var det i vår krets?

Teckningar: SVEN BJÖRNSSON

Vårt ombud representerade således ett ganska labilt släkte. Och kom vi ut i samhället och berättade om vår tidskrift och vårt förbund skulle nog åtskilligt gott folk ifrågasätta om inte tbc-bacillerna flyttat på sej — från lungorna och upp i hjärnan. Några glada viftningar var det inte från öppna sanatoriefönster, bara en och annan ironisk kommentar, någon galghumorist djupt inne i pyjamasleden mumlade mellan tänderna, "att nu såg vi nog handelsföreståndarn för sista gången..." Vilket betydde, att killen som for till kongressen, måhända egenmäktigt förstärkt sin betydande reskassa med flera stålar ur patientaffärens kassa, pengar som tillhörde oss medlemmar i patientföreningen.

Några stora förhoppningar hade vi inte om vår utsände "riksdagsman", inte om Status heller. Namnet "Status" lät besynnerligt, latinskt och byråkratiskt i våra öron. Ett språkrör för oss borde inte låta så förfärligt uppstylat, men i det stora hela bekymrade vi oss inte så förfärligt mycket om namnfrågan. Vi hade ju annat att tänka på. Först och främst var det sommar, vi längtade ut till gräs och grönska, fastkedjade som vi var i våra sängar. Sanatorieparken var för oss den här årstiden ett ställe, som rymde alla livets möjligheter, att få röra sig ute i sol och luft, få känna jord och gräs under fotsulorna, till skillnad från sanatoriekorridorernas hårda glänsande matta med en doft av några mystiska kemikalier våra tvättkvinnor gned och putsade med för att hålla golvytorna kemiskt fria från allt ont och orent som inte får finnas på ett svenskt sjukhus.

Som unga människor längtade vi bort ur pyjamaslivets tryck denna varma årstid. Även om det bara rörde sig om några timmar i parken. Vår ställning som "aktieägare" i Status var oss fullständigt likgiltig. En ung kille som spelade gitarr sjöng om "Söderhavets sång" med ett överjordiskt uttryck i ansiktsmasken; kvinnorna på avdelningen under oss i färgstarka morgonrockar blickade lika drömmande upp mot våra manligt öppna fönster, konsumerande tonerna från vår manliga värld som en surrogat för alla de livets lockelser vi sängliggare var utestängda ifrån.

Mot all förmodan återvände den fullmaktsförsedde "riksdagsmannen" med rapport till oss att förbundet var konstituerat och Status skulle fortsätta att "blåsa på" om bättre livsvillkor — ja

— Det där med "rättfällorna" tror jag på sade salens förste skeptiker på kvällen då vi "tempat" färdigt och fått siffrorna införda på journalbladen.

det fanns ett program också om "effektiv och värdig eftervård åt landets lungsjuka". Ett av ombuden från ett sanatorium längre bort gjorde en blixervisit på vår sal. Han var "upptänd" över Status och förbundet och berättade om "manifestet", om arbete och egna pengar, bostäder, om lämpliga industrier, t.ex. tillverkning av leksaker, metallpynt, hushållsartiklar, rättfällor... Killen var tänd och vi lyssnade på sagor, som kanske skulle bli verklighet för en senare generation av pyjamas- och filtnötare på barrskogshöjderna.

— Det där med "rättfällorna" tror jag på sade salens förste skeptiker på kväl-

... vi längtade bort ur pyjamaslivet denna varma sommar. En ung kille spelade gitarr och sjöng om "Söderhavets sång".

Pristagare

till Status bildkruss nr 2

- 1:a pris kr. 25:—, Iris Andersson, Bispsfors.
 2:a pris 10:—, Carin Ohlson, Larsered, Pl. 1560 Hisings-Kärva.
 3:e pris kr. 5:—, Asta Ståhl, Bohusgatan 51, 9 tr., Stockholm Sö.

Lösning:

S — O — Y — K — STEFANSSON — RUT — AKT — ÅT — MYRA — VARADE — KORS — LAPAR — UTPEKAD — TRE — TIA — E — J — I — S — P — P — HUTTRA — PASSAGERARE — S — UR — D — GETÅ — GLEST — SOCKERBETAN — UANE — MARK — NALLA — G — BT — STORK — ALTRÅ — RAR — BISARRA — OE — SPELA — ATOM — ÅR — FÖRE — SIN FRU — EN — PARIS — AL — E — DRAGGA — LAT — PLATT — S ÖVERGES — BOM — IT — KAV — NU — SKOR — SVIDA — MORAL — SKK — S — STEG — PORER — LITA — PERENN — SAMEN — MÅLARPENSLAR.

len då vi "tempat" färdigt, fått siffrorna införda på journalbladen, före sovtimmen. Skeptikern drog filten under hakan, oberoende av att det var sommar och extra varmt på salen. Troligtvis hade många sanatorieår gjort honom oberoende av årstider och alla temperaturväxlingar, både för egen del och i atmosfären runt omkring. — Som sagt, rättfällorna tror jag på, upprepade han om igen: "Statusballongen" går upp och spricker med en väldig knall... och rättfällan slår sedan igen över nacken på oss. Han såg sig omkring, men märkvärdigt nog gjorde ingen något ytterligare inlägg i Status-debatten denna afton. Så här efteråt, då alla tågen gått och många klockor stannat för många av 30-talets långliggare, är ändå bara att konstatera: "Ballongen" (Status!) har hållit sig uppe i drygt 30 år nu. Det trodde nog ingen enda av oss, som bevittnade ombudets resa till "konstitueringen". Och "rättfällorna" då? Ja, säkert har de slagit igen för många av de äldre långliggarna, men det tillhörde så att säga "ordningen", innan kemoterapi och arbetsvärden komponerat en bättre och mera realistisk melodi än "Söderhavets sång" för oss sängliggare på slutet av 40-talet.

Carlos

STATUS

ger sociala och medicinska fakta i lättläst form.

Tveksamt i startgroparna för nya halvskyddade sysselsättningen för handikappade

Nya bidragsformer för halvskyddad sysselsättning — dvs. arbete för konkurrensvag arbetskraft inom det reguljära näringslivet — har prövats under ett halvår från den 1 juli 1967. Företag kan enligt huvudregeln få ett bidrag om 2.500 kr per halvår för varje handikappad person som anställts. De nya bidragsformerna ansågs på sakkunnigt håll få en stimulerande effekt på viljan att anställa handikappade, skriver AMS eget organ *Arbetsmarknaden* i en ledare. Hur blev det?

Det har inte alls blivit vad man räknat med ännu — varför frågar sig tidskriften och radar upp argument. Man menar att företagen behöver en viss tid att göra sig förtrogen med bestämmelserna, frågor av teknisk och ekonomisk natur, lönefrågor etc., innan man kan börja räkna med anställning av halvskyddad arbetskraft i någon större omfattning. Konjunkturedgången spelar naturligtvis en stor roll. Många företag har fullt upp att göra med att få de löpande finanserna att gå ihop, att — med eller utan permitteringar — hålla företaget på fötter. I ett sådant läge avstår man nog från att ägna sig åt nyanordningar för jobb åt halvskyddad arbetskraft, argumenterar *Arbetsmarknaden* vidare.

För den handikappade måste denna anställningsform te sig mera sympatisk än mera specialbetonade åtgärder fortsätter ledarskribenten och menar att i långa loppet måste vi utnyttja den arbetskraft vi har — konjunktursvackan nu får inte bli bestämmande för framtiden. "En människa som arbetar för halv eller trefjärdedels

maskin tillför bruttonationalprodukten väsentligt mycket mer än en som inte arbetar alls".

I LO:s arbetsmarknadspolitiska program har vi upptäckt några formuleringar om halvskyddad sysselsättning — ord som kanske i någon mån ställer den "tröghet" ledarskribenten i AMS talar om i mera förklarar ljus. Där säger LO på tal om överläggningar i syfte att öka antalet platser inom industrin för halvskyddad arbetskraft: Man måste dock iaktta stor försiktighet så att denna utvidgning inte leder till att samhället får betala subventioner för handikappade, som nu sysselsätts av företagen utan särskild ersättning". Uttalet från LO-håll ger intryck av att det här är inte en fråga de fackliga parterna är så särskilt förtjusta i att syssla med — man sysslar så mycket mera intensivt med t.ex. arbetarskyddsfrågor än praktiska löne- och anställningsfrågor för handikappade inom den fackliga rörelsen. Det är ett faktum vi mött många gånger genom åren. Man behöver bara nämna att då socialminister Möller på sin tid mottog en uppvakning som ställde bestämda krav på lämpliga åtgärder för sysselsättning åt de handikappade minoriteterna fanns inte några fackföreningsrepresentanter med — de kom med först när utredningen slutligen tillsattes efter handikapporganisationsnernas framstöt hos statsmakterna. Man vill slutligen livligt understryka vad Arbetsmarknadens skribent säger i sin ledarslutord: "Information om den halvskyddade verksamheten måste ökas ytterligare. Denna tidning skall inte upphöra att påtala nödvändigheten av halvskyddad verksamhet under den närmaste tioårsperioden."

HULTAFORS sanatorium

Fysikalisk-Dietisk kuranstalt
Enskilt Sjuk- och Konvalescenthem

300 m. ö. h. i stärrkande barrskogsluft. 140 vårdplatser. Behandl. av reumatiska

åkommor, nervsjukdomar, mag- o. tarmlidande, luftvägs-, hjärt- och kärlsjukdomar och andra sjukdomar. Vila och rekreation. Ej sinnessjukdomar eller tbc. Överläkare Dr N. Blomstedt. Invärtes sjukdomar. Spec. Hjärtsjukdomar.

Begär prospekt. Tel. 033/950 50. Pa HULTAFORS

Ulfshytte Rödfärg

Färdigkokad efter gammalt beprövat Dala-recept av äkta Falu-rött, tjock täckkraftig färg speciellt tillverkad för pensel med 5% inkokt linolja å färgpigmentet, finnes även för spruta. Färgen förstärkt med plastbinder.

I fria träfat
om 125 kg nettovikt pris pr fat 125:—

I fria plåttfat
om 60 kg nettovikt pris pr fat 61:80

I fria plåtburkar
om 34 kg nettovikt pris pr burk 37:85
om 14 kg nettovikt pris pr burk 16:55
om 5½ kg nettovikt pris pr burk 7:60

ULFSHYTTE KNUTBRÄDSFÄRG (vit)
tillverkad av äkta linolja

I fria plåtburkar
om 5 kg pris pr burk 21:—
" 10 " " " " 41:50
" 20 " " " " 82:—

DALBRAND STUBBTJÄRA

I fria plåtburkar
om 3 kg pris pr styck 10:35
" 5 " " " " 16:20
" 15 " " " " 39:—
" 25 " " " " 64:50

I fria plåttfat
om ca 50 " " " pr kg 2:50
" 100 " " " " 2:45
" 200 " " " " 2:40

IMPREGNERINGSOLJA (grön)

I fria plåtkärl
om 5 lit. pris pr styck 16:50
" 10 " " " " 32:50
" 20 " " " " 64:—

IMPREGNERINGSOLJA (brun)

I fria plåtkärl
om 5 lit. pris pr styck 14:—
" 10 " " " " 26:—
" 20 " " " " 50:—

TAKFÄRG FÖR PLAT OCH MASONITAK (rostbrun och grågrön)

I fria plåtburkar
om 5 kg pris pr styck 22:—
" 10 " " " " 43:50
" 15 " " " " 64:50
" 40 " " " " 170:—

PORTFÄRG (svart)

I fria plåtburkar
om 5 lit. pris pr burk 13:50
" 10 " " " " 26:40
" 20 " " " " 49:75

samtliga förpackningar gäller nettovikt.

Varuskatten som för närvarande utgör 11,1% betalas helt av oss, färgerna sändas fritt Borlänge järnvägsstation, men lämna vi ett fraktbidrag å 10%. Order som uppgå till kr 500:— lämnas helt fraktfritt, leverans kan ske omg. Vår nya färgkatalog gällande för 1968 bifogas varje order samt sändes gratis och franco på särskild begäran.

FÄRG & CEMENT

78011 Ulfshyttan

Kontors- och affärstid:

9—12.00, 13.15—17.00

Lördagar 9—12

Ordertel 0243/510 62

kl. 9—12, 13.15—17.00

Lördagar 9—12

Ombud antages ej.

VID BESÖK I HÖÖR, ät och bo på

Järnvägshotellet

God mat och gott kaffe — propra rum

Tel. 0413/200 25

Hästen på avskrivning i arbetslivet

Skogsbruket drivs rationellt med allt mer arbetsbesparande maskiner. Endast 8.000 hästar är nu sysselsatta med transporter inom skogsbruket, och de sista milorna kolades av Uddeholmsbolaget så sent som 1967.

Dan Andersson-stämningen är alltså borta för alltid i bullret av motorsågar och maskiner. Fjärran är helgdagskvällen i timmerkojan, och tonerna från Broströms fiol har förlorat i popmusiken på den närmaste köpingens restaurang om kvällarna.

Kolningen upphörde definitivt när de sista milorna kolades av Uddeholmsbolaget 1967, då behövde ännu Jernverket träkol för ståltillverkning.

Det var för övrigt bara på Dan Anderssons tid som kolarna bodde i öde kojor där det spökade om nätterna "när glöden falnar och dör". På den tiden fick kolarna själva slå upp sina hyddor i närheten av de brinnande milorna. Och de fick finna sig i att vistas bortom all ära och redbarhet till milorna brunnit ut, vilket tog cirka 14 dagar.

På senare tider har kolarna haft personalvagnar med lika bra standard som husvagnar, och de har lugnt kunnat bo i sina familjebostäder i byns utkant.

På så sätt har hela den romantiska ödestämningen försvunnit som glöden från milorna i Dan Anderssons dikt. Men genom litteraturens ödemarker dröjer ekot av all denna enslighet fjärran från "spökblåa månlysta snår", och det ekot manar till eftertanke som är betydligt mer realistisk. Helgdagskväll i timmerkojan, var kanske inte så lyrisk när allt kommer omkring.

På minussidorna räknade man in ett hårt arbete och risken för eldfara var stor, kolarna, i skenet från elden, hade fullt upp med sitt arbete och sin passning av milan, och betydligt mindre tid att ägna sig åt lutsång och fioler...

Men mycket annat har försvunnit ur skogarnas saga och dikt; hästarna hör hit. De drog så strävsamt timmer på kälkar genom snötyngda vintermarker, och många är de dikter som skrivits om hästarnas lunkande, trötta körsvenner och klingande bjällror.

Hästen som drag- och arbetsdjur försvinner mer och mer ur samhällsbilden. Snart är hästen kanske enbart ett "fritidsdjur" man möter på ridskolor och tävlingsbanor.

I klara fakta sysselsättes som framhållits 8.000 hästar i vårt skogsbruk med transporter under längre och kortare tid. 15—20 procent av virkestransporterna sker med hästar, trogna dragare som tillhör bönderna.

Traktoren har snart övertagit timmertransporterna. Men än kan man möta en lunkande häst under susande furor på en öde skogsväg...

Marianne Hellmér

De möts på vägen och blir stående vid dikeskanten där hundloka och gulmåra växer. De känner varann sen tidigare. Flickan är solljus men har sorgsna ögon. Pojkens hår är mörkt, nästan svart, hans bruna pupiller är gladare än flickans blå. Han är nio år, gissar att hon är lika gammal, eller kanske lite yngre. Han har inte velat fråga henne. Först är de tysta, lite avvaktande, tveksamma. De ser på varann och tittar genast bort igen.

Det är nästan en gammal vana att de brukar göra så. Men det är ändå inte riktigt som vanligt, det förnimmer pojken tydligt, idag är det liksom nånting särskilt, han förstår dock inte vad. Han känner sig både djärvare och mera fumlig än vanligt. Det finns liksom ingenting alls att tala om — eller också alldeles för mycket...

— I gräset på andra sidan diket har de första smultronen mognat och lyser nu lockande röda mot gröna blad och strån. Han hoppar över diket och plockar dem. En vindfläkt drar fram över vägen. Det susar i björkarna, hasselnåren vajar av och an. Över vägbanans sand bildar solstrålarna rörliga mönster.

När bären är uppätta bryter pojken slutligen tystnaden mellan dem.

— Jag såg en hare igår, säger han med plötslig iver i stämman. Jag fångade den nästan. Har du sett nån hare här?

Flickan skakar på huvudet.

— Neej, jag har *aldrig* sett nån hare — annat än på bild, förstås.

— Det var uppe på berget. Jag gick i motvind, och den satt där alldeles stilla med ryggen mot mej och med öronen rakt opp. Den hörde mej inte. Jag smög mej fram till den, men just som jag skulle hugga tag i öronen på den, så vände den lite på huvudet och såg mej — och då tog den ett väldigt skutt och försvann in i skogen. Det var nära att jag fick tag i den. Nästa gång ska jag fånga en hare, det går nog.

— Det kan du inte.

— Det kan jag visst! Det var så nära — om den inte hade vänt på huvudet...

— Du kan inte alls fånga nån hare, för du är ingen jägare!

— Jag kan bli jägare. Och förresten så behövs det inte — jag kan fånga en hare ändå.

— Det kan du inte!

— Vänta så får du se. Jag ska fånga en hare åt oss, och sen kan vi ge den mat och bygga ett litet hus åt den och tämja den. Vill du inte det?

— Joo, men vi får ingen hare, för det är bara jägare som kan fånga dom, och jägarna dödar alltid hararna dom fångar.

Pojken stryker hästen över huvudet, över mulen. De stora mörkbruna ögonen glänser sorgset mot dem. Flickan är en smula rädd, håller sig på visst avstånd från hästen.

Ö G O N ||

Novell av GUSTAF RUNE ERIKS

Dom dödar älgar och rävar med — dom skjuter dom.

Pojken nickar.

— Jag vet, säger han. I utlandet skjuter dom människor också — när det är krig, och annars med.

Vinden blåddrar varligt i hasselbuskar. Pojken springer plötsligt ut på ängen, med hoppande, nyckfulla steg. Gräset och blommorna når honom högt över knäna, nästan till midjan.

— Jag finns, jag finns! ropar han och svänger med armarna.

Flickan står först stilla och ser på honom, liksom undrande, förvånat lyssnande. Sen börjar också hon springa utåt ängen.

— Vänta! ropar hon ivrigt. Vänta! Jag kommer! Jag finns, jag med!

Då tystnar han och stannar, blir stående orörlig tills hon hunnit ifatt honom. Hand i hand går de sen vidare genom ängens höga gräs och färglysande blommor, i riktning mot det grönskande skogsbrynet på andra sidan.

De går igenom en grind och över en stubbåker, kryper under taggtrådsstänglet kring en hage och fortsätter uppför en stenig backe med enbuskar och tjärblomster, trädstubbar. En häst kommer sävligt klivande mot dem, vill väl ha lite sällskap, känner sig nog ensam där i hagen. Pojken stryker hästen över huvudet, över mulen. De stora mörkbruna ögonen glänser sorgset seende mot dem. Flickan är en smula rädd, håller sig på ett visst avstånd från hästen.

Det är nu inne under vida lövkronor. Luften är solvarm, blommorna doftar, ekorrhingar jagar varann i de susande träden. Fjärilar och lustigt brummande humlor omger dem där de går. Bland fjolårslöven och bladskuggorna på marken ser de plötsligt nånting långt röra sig. Flickan skriker till, tror att det är en orm. Men det är bara en skogsmus med sina ungar i rad efter sig — de håller varann i svansen, är ännu blinda, kanske. Högt uppe från en trädstam blickar två gröngölingar nyfiket ner på dem. Flickan har aldrig förr sett sådana och ropar till:

— Titta, papegojor!

Pojken ser på henne lite roat, lite överlägset.

— Neejdå, säger han, det är en sorts hackspettar. Det syns på näbbarna — dom är så långa.

Så går de åter tysta längs den barrtäckta stigen, mellan gren och tall och susande lövträd.

— Jag har ingen pappa, säger flickan efter en stund.

Pojken stannar genast, står tyst och ser in i hennes sorgsna ögon. Hans blick är med ens mycket allvarligt.

— Så lustigt, säger han slutligen.

Hennes ögon mörknar, hela hennes ansikte blir sorgset, får ett besviket uttryck.

— Det är väl inget lustigt, säger hon med dämpad stämma.

— Jag menade inte så...

— Hur då då?

— Äsch, bara det att jag inte har nån mamma — hon är död.

— Min pappa lever, fast jag får aldrig träffa honom.

De fortsätter allvarliga utefter stigen, och en bit längre fram händer det. Den här gången är det ingen skogsmusrad utan en riktig huggorm. Pojken ser den först

Det är farmodern som dagen därpå talar om att han inte får leka med flickan mera.

och hugger tag i flickans arm, håller den i ett fast, hårt grepp. Ormen har märkt dem och rullat ihop sig ett par meter framför dem. Mycket mörkt grå och sicksackbandad ligger den där, med höjt huvud, spelande kluven tunga och med

Han sätter sig på en stenbumling i strandkanten och ser utåt vattnet. Ytan ligger alldeles stilla i förmiddagshettan.

kalla svarta ögon som glimmar hotfullt likt knivblad.

Stelnade — som förlamade — står de och betraktar ormen utan att säga nånting. Pojken tänker att han borde döda ormen, men han känner att han just nu inte kan företa sig någonting — bara hålla kvar flickans arm i ett hårdnande grepp. Han hör hennes flämtande andedrag innan hon till sist skriker till — ett egendomligt, lite gurglande skri som liksom dröjer kvar i den solvarma luften. Då vänder de sig om — som efter en outtalad överenskommelse — och beger sig halvspringande tillbaka samma väg de kommit, bort från det skrämmande mötet, den skrämmande synen, i riktning mot vägen, mot tryggheten. Hästen i hagen betraktar dem med sorgsna ögon då de skyndar förbi.

När de slutligen når fram till vägen har solen gått i moln, landskapet kring dem har grånat. En bil full med stora människor far förbi. Hjulen rör upp landsvägsdammet till väldiga moln som sen sakta sjunker över blommorna och gräset längs dikeskanten. De klara blomfärgerna slocknar liksom under ett grått lager av damm. De står först orörliga, utan att se på varann, utan att säga någonting.

— Hej då, säger hon så med låg röst och med blicken alltjämt sänkt mot vägbanans sand.

— Hej då.

Han kramar hårt hennes hand, släpper den sen hastigt. Flickan går sakta bortåt vägen. Han står kvar och ser efter henne. I kröken vänder han sig om och vinkar åt honom. Då vinkar han tillbaka, nästan ivrigt. Så fortsätter hon hemåt. Hennes ljusa hår är det sista han ser.

Han vet var hon bor — i ett litet rött hus, fast inte så stort, förstås.

Inget särskilt lustigt hus att bo i egentligen, tror han. Det finns roligare hus i världen...

Farmors hus ligger åt andra hållet. Det är inte lång bit att gå, han är strax framme, "hemma". I trädgården finns det fruktträd, bärbuskar och höns. Hönsen brukar ligga i den torra jorden under buskarna när det är varmt. Höns är dumma, tycker han, det är knappt han vill äta deras ägg. Men bären är goda: vinbär, röda och svarta och gula, och krusbären — gula och mjuka och lite håriga, lite ludna, det känns skönt att plocka dem och hålla dem i handen...

Innan han somnar den kvällen hör han ugglor hoa inifrån skogen — och sen paddornas och grodornas kväkande läten. Trädkronorna utanför det öppna fönstret susar svagt. Det är ett sorgset, allvarligt

ljud som påminner honom om flickans sorgset allvarliga ögon. Han hör det ännu när han glider in i sömnen...

Det är farmodern som dagen därpå talar om för honom att han inte får leka med flickan någon mer gång. Han får aldrig träffa henne någon mer gång, det har hennes mamma sagt till om.

— Det är nog lika bra det, tycker farmodern. Man ska inte blanda sig för mycket med folk — det är inte alla som gillar det. Det passar för somliga, och för somliga inte.

Pojken säger ingenting, står tyst och stilla på köksgolvet invid spisen. Farmor stryker honom över håret.

— Var inte lessen för det, du! Det finns så mycket annat du kan ha för dej. Kila ut i solen, vetja, och titta efter om du kan hitta katten — hon ska ha ungar snart, och då vet man aldrig hur det bär till...

Pojken går utomdörrs och ser sig omkring. Men där finns ingen katt, bara hönsen nedburrade i skuggan av bärbuskarna.

Han fortsätter sakta utför slutningen i riktning mot den långsmala och grunda insjövikens där det aldrig finns någon fisk. Han sätter sig på en stenbumling i strandkanten och ser utåt vattnet. Ytan ligger alldeles stilla i förmiddagshettan. En geting surrar tätt förbi honom, och i den fina sanden hoppar två ärlor omkring bland avbrutna, soltorrt spretande vassstrån och annat skräp...

Pojken har sett flickans mor flera gånger och kommer väl ihåg henne. Hon är lång och mager — och kanske lite lik en häxa. Hennes ögon är på samma gång kalla som ormögon och dumma som hönsens ögon, tycker han och kan inte riktigt förstå att det är flickans mamma. Flickans ögon är inte alls såna — de är alldeles annorlunda...

Det finns så många olika slags ögon — vuxna människors ögon och barnens ögon och djurens, ens egna ögon! Och alla är de olika och svåra att förstå sig på. En del ögon är snälla och en del elaka. Och så ögon som knappast finns alls, fast de naturligtvis finns där — de är ungefär som naglar: de finns och är bra på sitt sätt, men det är ingenting särskilt med dem, ingenting att tänka på och grubbla över. Hönsen har just såna ögon, och tuppen, och så påfågeln på Skansen och somliga människor, både vuxna och barn. Men ormen i skogen har inte alls såna ögon, och inte heller flickans mamma...

Det är konstigt med ögon, tänker han, vissa ögon liksom *förstår* det dom tittar på, andra ögon liksom varken kan eller

vill förstå nånting — dom bara tittar. Och det där har inte riktigt med klokheten eller dumheten att göra: det finns nästan dumma ögon som vill förstå men inte kan, och det finns lärarinnekloka, magisterkloka ögon som borde kunna förstå men liksom ändå inte vill det. Det finns så väldigt många sorters ögon i världen, och inga av dem är riktigt lika varann, utom hönsens ögon, de är nästan på pricken lika varann.

Faderns ögon är kloka, de *förstår*, men de är nästan alltid så långt borta på något vis...

Det finns blinda människor också, kommer han plötsligt att tänka på, människor som inte har några ögon, eller som har det men inte kan se nånting med dem. Att bli blind och ingenting kunna se, hur gärna man än vill det!

Han fryser till lite mitt i solsteket och blinkar hastigt flera gånger. Hjärtat slår med ens så fort och hårt, pulsarna dunkar. Han flyser längs ryggraden och vid tinningarna, handflatorna känns kallfuktiga, fingrarna halvt förlamade — som om vintern, efter ett snöbollskrig utan vantar.

Men *han* är inte blind, han ser mycket bra, det har skoldoktorn sagt. Han kommer nog inte att bli blind, aldrig...

Han ser ut mot vattnet och mot stranden på andra sidan den smala viken. Några rödbrunvita kor går där och betar av uddens saftiga grönska. En ko som är längst nere vid strandkanten upphör plötsligt att nafsas av det höga gräset. Hon lyfter huvudet och stirrar över vattnet rakt på honom. Deras blickar möts, de ser på varann en lång stund, innan kon slutligen sänker huvudet igen och fortsätter att äta.

Koögonen är väl lite dumma, men bara på sätt och vis — de vill kanske förstå, de kan vara *undrande*.

Hurdana är hans egna ögon egentligen? Det vet han inte riktigt, och det går inte att få reda på det i spegeln eller av andra människor. Ingen har förresten sagt någonting om hans ögon, utom farmor och moster Agneta.

— Du har vackra ögon, pojke, har farmor sagt och tittat belåtet på honom.

Men det är inte så ha vill veta. Han vet ju inte vad farmor menar med vackra ögon och blir inte klokare av hennes beröm, bara lite generad. Och för övrigt så bryr han sig inte så mycket om sina egna ögon: andras ögon är viktigare för honom...

Vattenytan krusas med ens av en svag vind. Vasstråna i strandkanten rasslar torrt. Över honom flyger tornsvalorna lågt, och borta vid horisonten hopas några mörknande moln. Han ser och förnimmar att det kommer att bli regn snart, kanske åska mot eftermiddagen eller kvällen.

Han undrar hurdana ögon hans mor har haft — det går inte att se på fotografiet av henne som står på skrivbordet hemma i stan hos fadern. Han har försökt många gånger men har aldrig kunnat se eller förstå det med sina egna ögon.

Moster Agneta brukar säga att han ärvt sin mors ögon, men moster Agneta säger ofta så mycket som hon inte menar nånting särskilt med — hon pratar liksom bara för pratets egen skull, för sällskaps skull.

Modern är död sen många år, hennes ögon finns inte till som hans egna finns. När ens ögon inte längre finns till, så kan ingen veta hurdana de varit — bara undra, som han själv ibland undrar...

Arbetsterapi och Hobbymaterial

Skinn, läder och pälskinn för alla ändamål.

Verktyg och tillbehör för skinn- och läderarbeten.

Arbetsatser i rikhaltig sortering.

Sadeljord såväl mönstrad som enfärgad i 30 färger.

Väskhandtag i pärlbambu, rotting, trä och metall.

Mosaik i olika utföranden.

Pärlor och Stenar av trä, glas, kristall och metall.

Halsbandslås; Broschnålar och Manschettknappmekanismer i olika utföranden.

Silvertråd och silverplåt i olika former och dimensioner.

Tänger för trådarbeten.

Bevära prislista och prover. Vi sända gärna påseendesändningar på öppet köp.

Firma SUNE ENGLUND, Örebro Klostergat. 18, Postbox 266
Tel. 019/12 09 14 - 12 10 95

RHL INFORMATION

Inte visste jag att det fanns chans att komma till konvalescenthem...

— Här finns flera ställen att välja på, i olika delar av landet... vilade rekreation... jag ringer omgående för att boka plats.

ADRESSLISTA ÖVER KONVALESCENTHEM

Helårshem:

Konvalescenthemmet Björkefors,
686 00 Sunne (Värmlands län)
Husmor, tel. Sunne 0565/271 65

Fjällfarargårdens Konvalescenthem,
Postfack 45, 830 10 Undersåker
(Jämtlands län)
Föreståndare, tel. Undersåker 11

Fritidsgården Ramuås,
Postfack 42, 310 70 Torup
(Hallands län)
Husmor, tel. Torup 0345/201 38

Konvalescenthemmet Asen,
280 43 Åsljunga (Kristianstads län)
Husmor, tel. Klippan 0435/600 09

Sommarhem, öppna maj-september

Svanholmens Vilohem,
(Malmöhus län)
Föreståndare, tel. 0479/117 14

Långasjöns Semesterhem,
290 72 Asarum (Blekinge län)
Husmor, tel. 0454/260 11

UPPLYSNINGAR:

Hemmen förmedlar konvalescentvårds- och rekreationsvistelse för lungsjuka och f. d. lungsjuka. Andra kategorier sjuka på läkares ordination och inrådan.

Välkommen

till våra
konvalescenthem!

Ansökan om plats göres direkt hos hemmet. Ansökan om friplats sker hos Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka, Box 3196, 103 63 Stockholm 3. Tel. 08/20 09 23, 20 09 24.

Lungsjuka husmödrar kan även erhålla bidrag till hemhjälp under sin konvalescentvistelse. Ansökan sker genom kurator.

Om Status roll i förbundsekonomin

På omslaget till Status första nummer — i maj månad 1938 — står: pris 25 öre. Hur många tidningar år 1968 har ett så lågt lösnúmerpris? Mycket har hänt med statsfinanser, löneutveckling, penningvärde etc. under en tidsrymd av 30 år. Visst och sant. Men hur kunde det vara möjligt att åren omkring 1938 bygga upp ett riksförbund på de 25-öringar Status gav i samlad inkomst? För det var klart deklarerat från starten att förbundsverksamheten inom De lungsjukas riksförbund (namn intill år 1961 då förbundet ombildades och blev Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka) skulle finansieras av de inkomster Status gav. Det måste vara en trollkarl i siffror för att få någon fason på det här räkneexemplet. Vi har vänt oss till riksförbundets economichef under drygt tjugofem år Einar Hiller — han om någon bör vara mannen att reda ut den här frågan: om 25-öringarna som skulle bli pengar till att driva ett förbund, en riksomfattande folkrörelse i folkhälsans tjänst, enbart på de inkomster Status kunde ge. Eftersom Einar Hiller just sitter och bläddrar i en ekonomisk urkund, en sorts kassabok av gammalt data, bör det gå lättare att reda ut de här komplicerade problemen med ekonomin. Eller rättare sagt sagan om 25-öringen som var förbundets ekonomiska signaturmärke.

1. *Hur var den ekonomiska planen upplagd vid starten 1938 och vilken roll hade Status, siffermässigt sett, den första tiden?*

SVAR:

Pionjärernas budgetplan för 1938 var enkel och sund. Istället för att välja det lättaste, nämligen att sätta igång en rikssamling, som då hade god jordmån, så lånade man upp 2.550 kronor från sanatorieföreningarna i stockholmsdistriktet och startade Status med dessa pengar och god optimism. Realtillgångarna vid första bokslutet (1938) var i likvida medel kr 44:37. I inventarieförteckningen redovisas 2 st. skrivmaskiner och 1 st. stämpel värt kr 142:50. Status förlust var kr 20:15.

Att få ekonomisk bärighet på tidningen gick dock ganska fort. Lönsamheten fick dock bli beroende på lägsta möjliga löner och omkostnader i övrigt. Kontorsmöbler etc. blev i regel eget hemsnickeri av de då anställda i förbundet.

Einar Hiller

2. *Vid vilken tidpunkt ungefär var inkomsterna av tidskriften så stabiliserade att den kunde anses vara även ett ekonomiskt objekt att bygga vidare på?*

SVAR:

Fr. o. m. 1943 började stabiliseringen både ekonomiskt och organisatoriskt. Lokalföreningar sköt upp som svampar ur jorden. Ombudsmannaverksamheten blev en reell nödvändighet. Förbundet fick sitt första statsanslag och Status upplagor ökade bl. a. på grund av att de lungsjuka konvalescenterna var många och hade behov av den förtjänst som statusförsäljningen gav. Samtidigt krävde man de sociala reformer som nu i allmänhet givit utslag. Ett upplysnings- och informationsarbete som naturligtvis konstant ökat kostnadssidan.

3. *Hur lång tid varade denna "blomningstid"; när började kurvan gå nedåt och vilka var de grundläggande orsakerna härtill?*

SVAR:

Stabiliseringsåret var alltså 1943/44 med en årsupplaga på 300.000 ex. Högsta toppen var 1950/51, då årsupplagan ökat till 550.000 ex eller 83,3 %. Fram till 1957 kan man säga att riksförbundets verksamhet helt finansierades av tidskriften Status, något som i och för sig var helt unikt för en folkrörelse.

Sedan kom den allmänna tidningskrisen med ökade kostnader, kontinuerligt säm-

re avsättningsmöjligheter och därmed en tämligen utbredd tidningsdöd.

Senaste året hade Status en upplaga på 215.000 ex; en nedgång från "topptiden" på 335.000 ex eller 61 %. Denna nedgång inom en tidsrymd av 13 år i ett fortsatt svårt konjunkturläge, bör dock ses i sitt rätta perspektiv om man konstaterar att Status fortfarande ges ut i en upplaga som försvarar en ledande position bland liknande tidskrifter:

4. *Hur löstes den "ekonomiska kris" som uppstod då Status genom redovisade orsaker och utveckling inte längre kunde ge ett tillräckligt ekonomiskt underlag för riksförbundet?*

SVAR:

Jag vill inte acceptera att förbundet ännu befunnit sig i någon ekonomisk kris, om man därmed menar ett akut problem.

Det är i stället så att en organisation av vår storleksordning måste planera sin ekonomi på lång sikt. Det räcker inte med att konstatera att det gångna året varit ekonomiskt gott. Förbundet har i realiteten det moraliska ansvaret för 120 lokalföreningars verksamhet och har dessutom kanske bundit sig för engagemang och åtagande på lång sikt, som allt fordrar en konstant god likviditet. En akut ekonomisk kris skulle alltså medföra vittgående problem för hela organisationen.

När Status inkomstkälla sinade kom nya inkomstobjekt. Först och främst årliga lotterier. Sedan kom statsanslag; ganska blygsamma hittills. Den största och effektivaste hjälpen kom dock från Svenska Nationalföreningen mot hjärt- och lungsjukdomar, som från att i alla år ha givit stora årliga belopp till friplatsverksamheten vid våra konvalescenthem, sedan två år också givit direkta bidrag till förbundsverksamheten.

5. *Bortsett från ekonomi, dvs. Status som direkt inkomstkälla, vilken betydelse anser Du tidskriften har haft och alltså jämt har i förbundsarbetet?*

SVAR:

Status är förbundets ekonomiska ryggrad var parollen de första 20 åren. Med en lätt travestering kan man säga att Status under 30 år tillfört förbundsverksamheten ett kontinuerligt ökat goodwill-

Nu startar RHL-lotteriet 1968

med 200.000 lotter. Lottpriset är lågt — endast 2 kr per styck — och det finns goda vinstchanser, både stora och små vinster. Har man riktigt tur så kan man vinna någon av de fem TV-apparaterna — i färg! — eller en bil av märket SAAB. Men märk väl: det finns också fina vinster av annat slag, t. ex. en transistorradio eller en fin ryamatta. Lotteriet startade den 30 april och pågår till den 30 september. Förbered försäljningen nu — förbundskontoret ger alla upplysningar!

En semester i Norge

har väl många funderat på någon gång. Vårt norska broderförbund inbjuder två svenska gäster till ferievistelse vid Krokeide yrkesskola under tiden 6—19 juli i år. Norska förbundets yrkesskola Krokeide ligger några mil utanför Bergen vid Atlantkusten. Tillfälle till fiske i fiskrikt vatten och stärkande bad plus alla fina naturupplevelser följer med denna inbjudan. Ansökan om ferievistelse göres — snarast hos RHL!

Om bostäder och föreningsekonomi

har vi skickat tidigare meddelanden. Vi påminner föreningarna om att dessa frågor alltjämt är aktuella — att materialet för bostadsstöd utnyttjas och att vi får svar till förbundskontoret på rundfrågan om insamling m. m.

RHL:s representantskap sammanträder

i Stockholm den 18 maj och till dess är det nödvändigt att vi fått in verksamhetsberättelser och årsrapporter från lokalföreningarna.

värde, genom en för en dylik tidskrift ovanligt stora upplagemängd och omfattande spridningsområde.

Den dimunitiva 25-öringen som för tretio år sedan blev förbundets första inkomstkälla, har nu ökat till en tvåkrona, som utdelningsmässigt har ungefär samma värde som en gång "tolvskillingen".

Vi tackar Einar Hiller för att han, som komplement till övriga bidrag om Status utveckling som tidskrift under 30 år på andra sidor i detta nummer, gett oss en snabb och instruktiv redovisning av de ekonomiska aspekterna. Det är ingen lätt sak att ha ansvaret för ekonomin i ett handikappförbund, en verksamhet till stöd och utveckling för sjuka människor. Ofta

kan behoven anmäla sig där andra ekonomikällor saknas, behov som vår i många avseenden förträffliga sociallagstiftning ännu inte hunnit fram till, håll i välfärdsbygget som måste stoppas till med slantar en handikapporganisation kan skrapa ihop på olika vägar. Historien om "Status" kan uppvisa många exempel på "räddningsaktioner" i det tysta — den sidan tillhör så att säga vardagslivet i ett handikappförbund med starka försänkningar lokalt över hela landet. I förbundets barndom hette det "slå ett slag för Status". Vi kan återuppliva parollen än idag: genom att prenumerera, köpa och läsa tidskriften, tala om innehållet, försöka föra de idéer och tankar vidare Status är språkrör för. "Små slantar" kan på många olika sätt bli produktiva i folkhälsans tjänst!

Våren är årsmötens tid och inom vårt föreningsblock pågår möten i ett intill sommarens grönska sätter punkt för inomhusaktiviteterna. Sedan följer på många håll sommarträffarna. Den här redovisningen är bara några plock ur de uppgifter vi hunnit få in.

Vimmerbyortens konvalescentförening för hjärt- och lungsjuka: årsmöte i Hultsfred. Ett 60-tal medlemmar hade mött upp.

Aktiviteten under året har varit god. Anslag från kommunerna har utgått, man har kunnat hjälpa en del behövande medlemmar på olika sätt. Medlemsavgiften höjdes till 7.50 per medlem, men det hör till förmånerna att medlemmarna också får Status genom föreningens försorg. Till ordf. omvaldes Bertil Hermansson, Södra Vi. Även sekreteraren Ann-Marie Henriksson omvaldes. Styrelsen fick i uppdrag att rekvirera lotter från riksförbundets lotteri.

Kristianstads läns centralorganisation för hjärt- och lungsjuka: årsmöte i Hässleholm.

Gott deltagande från olika delar av länet. Föreningen kunde redovisa en omfattande verksamhet, hjälp och stöd har lämnats på olika sätt. Inom området har landstinget en eftervårdskurator, föreningen har ansvar och huvudmannaskap för Åsens konvalescenthem, två egna ombudsmän på deltid arbetar i föreningens regi. Till ordförande omvaldes Elliott Nylander, Hässleholm, sekreterare Yngve Falk, Vejbystrand och kassör Sigvard Thomasson, Klippan. En kamratträff under sommaren kommer att anordnas.

Värmlands läns centralorganisation för hjärt- och lungsjuka: årsmöte i Arvika.

Organisationen redovisar en livlig föreningsaktivitet, ett stort antal föreningsombud hade mött upp och förhandlingarna präglades av allmänt intresse för organisationens verksamhet. En kurator i organisationens regi arbetar inom området. C. O. står också som huvudman för Björkefors konvalescenthem. Landstinget, som var representerat vid årsmötet genom landstingsman C. J. Mellström, Sunne, har lämnat anslag för organisationens verksamhet under året. Även kommunerna i Värmland har bistått med anslag.

BANKEN MED
PS
*SKARABORGS
BANKEN*

*) personlig service

Från Kiruna i norr till Trelleborg i söder

TEMPO

goda varor till låga priser

FÄRG-TV

 kommer nu
snabbt i Sverige

RHL-lotteriet
har **5** förnämliga
FÄRG-TV som
toppvinster!

**Inga väntans
tider!**

•
Dragning verkställd före
lottförsäljningens början

•
**Ni ser genast om
lotten ger vinst!**

Dessutom SAAB 4V 2 d. Sedan

Bandspelare • Ryamatta

Transistorradio • Linnevaror

och hushållsartiklar

4.832 värdefulla vinster

RIKSFÖRBUNDETS FÖR HJÄRT- OCH LUNGSJUKA RIKSLOTTERI 1968

Härmed beställes

..... st. lotter à 2:— att sändas mot postförskott
+ porto, eller

..... st. lotter à 2:— att sändas varje månad
fr. o. m. maj t. o. m. sept. 1968 mot postförskott +
porto. Dragningslista medföljer gratis.

Namn: .....

Adress: .....

Var god texta!

Sänd ej pengar med denna rekv.

Status 5/68

Frankeras
med
45-öres
frimärke

RHL-lotteriet

Box 3196

10363 Stockholm

LOTTPRIS 2 KRONOR
REKVIRERA NU

**Sammanlagd vinstsumma
över 200.000:—**

Vid rekvisition av minst 10 lotter i samma
sändning — portofritt.

Minst en lott till varje familjemedlem
ökar familjens vinstchans!